

Erdészeti és faipari

XXV. évfolyam 1. szám, 2015. március

HÍRADÓ

ERDÉSZETI ÉS FAIPARI DOLGOZÓK SZAKSZERVEZETÉNEK LAPJA

A tartalomból:

CEF ülés

Freiburgban

*

Véleményünk

*

Kitekintés

*

Két tragédia

*

Az újjávarázsolt

Karapancsa

*

Alsóperén

Párizsra gondoltam

*

Fafeldolgozás Erdélyben

*

Nem régi történet

CEF ülés Freiburgban

Az Erdészeti és Faipari Dolgozók Szakszervezete az Európai Erdészek Tanácsának (CEF) alapító tagja. A szervezet maga 2001 óta működik, és tagsági köre és ezzel párhuzamosan tevékenysége is az évek során egyre szélesedett.

2013 év augusztusától a CEF soros elnöki tisztét dr. Halmágyi János, az EFDSZ akkori elnöke töltötte be.

A soros elnöki funkció átadására idén januárban került sor Freiburgban. A helyszínek és az átadás időpontjának magyarázata, hogy az új soros elnökséget dr. Barbara Koch professzor asszony vállalta, aki az Albert-Ludwigs-Universität Környezetgazdálkodási Karának dékánja és a „Fenntartható Fejlődés Intézet”-ét vezeti. Az Egyetem rektora, Prof. Dr. Dr. h.c. Hans-Jochen Schiewer, szívügyének tekinti ezt a megbízatást, házigazdaként csak erre az időpontra tudta megszervezni a CEF delegációk fogadását.

A rendezvény házigazdái meghívták dr. Zeigler urat, a Német Erdészeti Tanács Egyesületétől, Prof. von Teuffel urat, a Baden-Württembergi Erdészeti Kutatóintézet vezetőjét, dr. Max Regert, Baden-Württemberg erdészeti miniszterét, valamint Meinrad Joos urat, Freiburg erdészeti kormány megbízottját. Végül is az ülésen nem jelent meg minden meghívott hivatalos személy, de támogatásukról biztosították Koch asszony működését.

Az átadási ceremóniára az Egyetemen került sor, ahol a meghívó rektor és Koch asszony, valamint az Egyetem és a kutató intézet néhány vezető munkatársa vett végül részt. A CEF tagok képviselői, Romániából Marian Stoicescu, a Consilva elnöke és kollégái, Törökországból I. Hakki Bari, az Erdőmérnöki Kamara alelnöke és Mevlut Düzgün miniszteri ümi osztályvezető vettek részt. Magyar részről dr. Halmágyi János, a CEF soros elnöke, Dudás Péter, az EFDSZ elnöke és Dubravszky József, a CEF elnökség titkára jelent meg.

Schiewer rektor köszöntötte a megjelenteket, és rövid tájékoztatást adott az Egyetem működéséről. Beszédében elmondta, egyetemük a hozzátartozó kutatóintézetekkel az orvostudománytól az erdészetig több tudományág oktatását öleli fel (mint később kiderült, ő maga történész).

Beszédében kiemelte, hogy Németországban fontos a természet megőrzése és annak fenntartható módon történő kezelése. Ezért örül annak, hogy Koch asszony, aki ebben nagy tekintélynek örvendő szakember, ilyen tisztséget tölthet be. Abban bízunk, hogy ez a szakmai kapcsolatokat is fejleszteni fogja térségünkben.

Az egyetemen oktató dr. Tim Freytag professzor tájékoztatót tartott a Környezetvédelmi és Természeti Erőforrás Szakon folyó oktatásról és kutatásokról.

*

A megnyitó beszédek után dr. Halmágyi János ismertette soros elnöki jelentését. Mivel lapunk előző számai foglalkoztak a CEF elnökség 2013-2014 évi CEF elnökség aktivitásával, a jelentésről az alábbiakban, csak vázlatosan számolunk be.

A CEF rövid bemutatására röviden került sor. A CEF 12 európai ország 58000 erdészét összefogó fontos nemzetközi

nem-kormányzati szervezet (résztevők Bosznia-Hercegovina, Horvátország, Finnország, Németország, Magyarország, Olaszország, Moldova, Románia, Oroszország, Szerbia, Törökország és Ukrajna).

Az elmúlt időszak jelentősebb eseményei közül kiemelte a 2013 augusztus 30-i soros elnöki átadást Budapesten, ahol a török kollégáktól, Ali Kucukaydin úrtól, a Török Erdőmérnöki Kamara elnökétől vettük át az elnökséget. Az átadásátvétel keretében egy komoly szakmai tapasztalatcserére is alkalom nyílt.

2013 szeptemberében, Romániában, Félixfürdőn, a hagyományos Nemzetközi Erdészetalálkozó kerület sor a CEF és szakértő testülete, az AGFEE ülésére. Itt egy szimpóziumot is rendeztek az Európai erdőügyi egyezményről.

Genfben, 2013 novemberében, a Forest Europe Kormányközi Egyeztető bizottság (INC4+) ülésének keretében, a Európai Erdőkre Vonatkozó Jogi Kötelezettséggel Bíró Egyezmény tárgyalássorozata folytatódott. Itt kandidáló megfigyelőként már részt vett a CEF vezetése is. Mariann Stoicescu, az Európai Erdőszakértők Tanácsadó Csoportja (AGFEE) elnöke felolvashatta a CEF nyilatkozatát, amely többek között az Egyezmény elfogadásának jelentősége mellett kihangsúlyozza az Egyezmény működtetése során az európai erdészek képviselőinek folyamatos részvételét is megvalósítás terén.

Több éves folyamat eredményeként 2014. február 4-én, a CEF által 2013-ban küldött kérelem alapján a Forest Europe (Az európai erdők ügyében 1990 óta működő, 46 ország részvételével működő miniszteri konferencia) megadta a *megfigyelői státuszt* az Európai Erdészek Tanácsának azzal, hogy részt vehet a kerekasztal egyeztetéseken, a workshopokon, a munkacsoportok munkájában és szakértői szintű egyeztetéseken.

2014. április 14-én Bukarestben tartottuk meg a Nemzetközi Erdészetalálkozót, amin Bosznia, Magyarország, a Moldovai Köztársaság, Románia, Szerbia és Ukrajna erdészei vettek részt.

A Bukaresti Nemzetközi Erdészetalálkozót a Consilva Konföderáció, az (AGFEE) és a Romániai Nemzeti Erdészeti Igazgatóság (Romsilva) szervezték meg.

A Nemzetközi Erdészetalálkozóon a résztvevők országaik *Erdészeti stratégiáit* ismertették meg a többiekkel szakmai-civil szemszögből. Az EFDSZ szakértői által készített anyagot dr. Halmágyi János elnök adta elő.

Az Európai Erdőszakértők Tanácsadó Csoportja (AGFEE) által odaítélt díszoklevél és kristálykupa átadására is sor került a különböző országokban dolgozó média képviselők számára, akik munkájukkal kiemelkedően támogatták az erdészek érdekeit és népszerűsítették az erdészek tevékenységének fontosságát. Hazánkban dr. Király Pál, erdészeti szakújságíró, az ERFA Híradó szerkesztője vehette át az elismerést.

A 2014 évi utolsó nagy rendezvénye a Romániai Nemzetközi Erdészetalálkozó, ahol a CEF és az AGFEE együttes ülést tartott. Az ülésen elfogadták a CEF 2014-19 közötti stratégiáját és ezzel párhuzamosan az AGFEE 2014-15-ös

akciótervét. A CEF elnöksége és a szakértői testület követi az európai egyezmények alakulását, és képviselői megjelennek a különböző ezzel kapcsolatos fórumokon is.

A képen balról jobbra: prof. Tim Freytag, prof. Hans-Jochen Schiewer rektor, Barbara Koch professzor asszony, Marian Stoicescu, Silviu Geana, Dr. Halmágyi János, Dubravszky József (fotó Consilva)

A Stratégia fő elemei:

1. A CEF célja a fenntartható erdőgazdálkodás bevezetésének fontosságát és szükségességét hangsúlyozni minden európai erdőterületre vonatkozóan. Mindezt az erdők hármas funkcióját (gazdasági, ökológiai és társadalmi) figyelembevételével kell elérni:
2. Az elnyert Forest Europe akkreditáció alapján a CEF minden meghívásra reagál.
3. Az Európai Unió felé küldött kérelmek folytatása:
 - a. az Európai szintű erdészeti felügyeleti szerv létrehozásának támogatása
 - b. az erdészetről és parafaért felelős tanácsadó csoportban való tagság megszerzése
4. részvétel az UNFF ülésein
5. A CEF és az AGFEE részvétele a CEF tagok által szervezett szakmai eseményeken
6. A CEF elnökség, az AGFEE és a CEF tagok ösztönzése, hogy közös projektekben működjenek együtt a kiemelt területeken, amelyekhez az új EU-s irányelvek alapján EU-s forrás is szerezhető.
7. Az erdők szerepét érintő kutatások erősítése és népszerűsítése.
8. A CEF tagok számának növelése.

*

Mint résztvevő, meg kell jegyeznem, hogy az akkori CEF ülés után nagyon érdekes beszélgetés zajlott az ülést követő sajtótájékoztatón, ahol a romániai szakújságírók heves vitát provokáltak a jelenlévő államtitkárral a romániai erdők védelméről. Ennek kapcsán az újságírók kíváncsiak voltak arra is, hogy a CEF tagok országai milyen helyzetben vannak az illegális fakitermeléseket illetően. Mint tudjuk, az-

óta már lényegesnek mondható pozitív változások történtek a szomszédos országban.

*

Visszatérve a freiburgi eseményekre, a török delegáció vezetője is rövid bemutatkozást tartott országuk erdészeti kultúrájáról, intézményrendszeréről. Erről a témáról már korábbi (2013/2.) lapszámunkban szintén írtunk.

Az elnökség átadása-átvétele után Marian Stoicescu az AGFEE elnöke elismerő oklevelet adott át Hans Jochen Schiewer rektor úrnak a CEF működését támogató tevékenységéért és dr. Halmágyi Jánosnak, a soros elnöki tisztség alatti kiváló munkájáért.

Az ülést az új elnök, Barbara Koch professzor asszony zárta, azzal, hogy igyekszik aktívan ellátni a soros elnöki feladatait, melyek közül az első az elektronikus irattár átvétele és a kapcsolatok felvétele. Ebben számít az eddigi elnökök közreműködésére is.

Mi magyar erdészek, és a térségbeli kollégáink is őszintén reméljük, hogy az Európai Erdészek Tanácsa nem csökkenti aktivitását, és egyre erősebb civil szervezetként tud közös ügyeinkért tevékenykedni.

*

A hivatalos aktus végeztével a rektor egy finom „üzemi” ebédre hívta meg a résztvevőket, mely az óváros egyik patinás egyetemi épületének kávétermében történt meg. Az ebédhez az egyetem borát, egy helyi termésű rajnai rizlinget kínálták a vendéglátók.

Tekintettel a rövid ott tartózkodásra, csak néhány óránk maradt magára a városra. Freiburg Baden-Württemberg tartomány jelentős városa. Egyetemi város. A Campuson kívül szépen rendben tartott Óvárosában is található egyetemi épületek. E sorok írója táplálékbeszerző körútja alkalmából, egy átjáró háznak induló udvaron átvágva, teljesen véletlenül az erdészeti fakultás épületében találta magát. Itt minden ilyen nyitott.

Az utcákon pici csatornákon friss víz folyik le a környező hegyekből. Ezek a csatornácskák eredetileg a szennyvíz elvezetését szolgálták a középkorban. Ma már a belvárosi utcák jellegzetes elemei. A híres dóm, a „Freiburger Münster” tornyának felső szintjeit most is tatarozzák. Ez azonban semmit nem von le az építését 1200-ban elkezdett, hatalmas egyházi épület monumentalitásából, mely meghatározza a város látképét, bárhonnét is tekintünk rá.

A nagyszámú diákság esténként a város törzsvendéglőiben, jó hangulatú sörözőiben találkozik. Részeg embert nem nagyon láttunk. Úgy látszik, itt még komolyan veszik, hogy másnap órára kell menni...

Bár a városnak közvetlen repülőtere nincs, kitűnő infrastruktúra révén, a francia oldalon épült, mindenhol elérhető légitársaság szolgálja ki a svájci Bazel a német Freiburg és a francia Mulhouse városának és vendégeinek igényeit. Ha megtehetjük, érdemes ezt a vidéket, már csak a közeli Feketeerdő tájai miatt is felkeresni.

*A CEF dokumentumok felhasználásával szerkesztette és írta
Dudás Péter*

Véleményünk

Elégé közismert szakköreinkben, hogy az Európai Uniónak nincs egységes, és kötelezően követendő, mindegyik tagállamra kiterjedő, nemzeti gazdaságpolitikákba beépítendő erdészeti politikája. Hírlík ugyan, hogy az erdőügyekért felelős miniszterek időnként itt vagy ott összejövő tanácsának berkeiben készül valamilyen, majdan törvényerővel rendelkező dokumentum, erről azonban még kevés információval rendelkezünk.

Az EU Erdészeti Stratégiája

Viszont van az EU-nak un. *erdészeti stratégiája, amelyet időről időre megújítanak*. Nyilván orientációs céllal készül és elvi sikon mozog azért, hogy a legfontosabb témákban a tagországok azonos irányba haladjanak és a pénzügyi támogatás is nagyjából ugyanabba az irányba mozdítsa elő az erdőgazdálkodás menetét.

Ennél többet valóban nehéz elérni, mivel az Unió az Északi-sarkkörtől a Mediterráneumig hatalmas területre terjed ki, amely több éghajlati zónát és az ökoszisztéma-típusok sokaságát öleli fel. A több mint kéttucat tagország is a gazdasági, a tudományos és technikai fejlettség fölöttébb heterogén képét mutatja. De még *a természethez való morális viszonyulás*, az erdő és az ember kapcsolata is szóródást mutat, ami mögött ugyancsak évezredek fejlődési folyamat áll.

Ilyen körülmények között valamilyen homogenításra való törekvés, vagy éppen nivellálási kísérlet talán nem is volna lehetséges.

Az Európai Tanács stratégiai közleménye

Legjobb tudomásunk szerint az EU-nak 1998 óta létezik erdészeti stratégiája, legalább is erről van adatunk. A legutóbbi a 2007- 2011. évekre szolt, s inkább cselekvési tervnek nevezték. A jelenlegi dokumentum *2013-ban* datálódott. Címe: *„Az erdőket és az erdőalapú ágazatot érintő új uniós erdőgazdálkodási stratégia.”* A dokumentumot az Európai Bizottság „Közlemény” minő-

sítéssel küldte meg az Unió több magas szintű szervezetének.

A közlemény ismert lehet tagtársaink többsége előtt, mivel Nagy László úr, az „Erdészeti Lapok” főszerkesztője elkészítette szerkesztett változatát. Ezt 20 oldalas illusztrált színes füzet formájában az *Országos Erdészeti Egyesület kiadta* (a korábbi Vidékfejlesztési Minisztérium támogatásával), s az „Erdészeti Lapok” mellékleteként megküldte tagjainak, a Lapok olvasóinak.

Szakszervezetünk (még a múlt őszszel) lehetőséget kapott a témában illetékes magyar szervek irányában *véleményét nyilvánítania* a dokumentummal kapcsolatban, amit a vezetőség meg is tett.

Természetesen Szakszervezetünk hivatásának megfelelően *elsősorban az erdőben és az erdőért dolgozó emberek, tagtársaink szempontjából közelítettünk a témához*. Több ponton azonban a közlemény egészéhez is fűztünk észrevételeket.

Úgy véljük, hogy első pillanatra bármennyire is a tö mellett kollégáinktól távol esőnek, elvontnak tűnő témáról van szó, a stratégia elvei, akár áttételeken keresztül is, de előbb-utóbb eljutnak az erdőgazdálkodás közvetlen termelési szintjére is.

Ezért közreadjuk Szakszervezetünk észrevételeit azzal a javaslattal, hogy az OEE által közreadott füzetet és ezt az írást együttesen tanulmányozzák.

Értelmezési problémák

Egy idegen nyelvű szöveg magyar nyelvre történő átültetése eleve önmagában hordozhatja az olvasó számára bizonyos merevség, idegenszerűség érzetének veszélyét.

Fokozza ezt az olvasói érzést az a körülmény, hogy a szöveg magától értetődő természetességgel utal olyan más EU-s dokumentumokkal való összefüggésekre, amelyekkel az EU apparátusában élők valóban napi rendszerességgel foglalkoznak. A hivatali körön kívül állók számára azonban ezek az összefüggések korántsem ennyire magától értetődöek.

Ha az Európai Bizottság igényli a szélesebb közvélemény rokonszenvét és támogatását a dokumentummal kapcsolatban, akkor ezt a merevséget célszerű lenne némileg oldani, még akkor is, ha ez a terjedelem bizonyos növekedésével járna.

Itt tartjuk szükségesnek megemlíteni azt a nyelvezeti problémát is, hogy *bizonyos kifejezések erdészeti értelmezése is nehézséget okozhat* még szakember számára is. Ennek illusztrálására példaként *három mondatot* említünk meg.

„Az Európai Unió 1998-as erdészeti stratégiája a szubszidiaritás és a felelősségmegosztás elveire építve létrehozta azon erdészeti vonatkozású intézkedések koordinációs keretét, amelyek a fenntartható erdőgazdálkodást támogatják, és az európai uniós és tagállami politikák és kezdeményezések közötti kooperatív, előnyös kapcsolatokat nyugszanak.”

„Ez a javaslat támogatja az erdőgazdálkodás koherens, holisztikus szemléletét, számba veszi az erdők nyújtotta sokféle előnyt, integrálja a belső és külső erdőgazdálkodás-politikai kérdéseket és figyelembe veszi a teljes erdészeti értékláncot.”

„A közös célok elérése, valamint a koherencia és a szinergiák javítása érdekében elengedhetetlen a tagállamok közötti koordináció.”

Az erdész szakma mellőzöttsége

Tartalmi szempontból azt tudjuk észrevenni, hogy maga az erdészet, mint *autonóm szakma*, nagyon halványan van jelen a dokumentumban. A stratégia az erdőgazdálkodást többnyire csak az ökológiai környezetvédelem és szolgáltatás *eszközének* és a vidékfejlesztés *egyik komponensének* tekinti, ekként kezeli. Magának a *szakmának a fejlesztéséről nemigen esik szó*. *S hiányzik a stratégiából az ember*, az erdészeti dolgozó: az erdész és az erdei munkás, a vállalkozó is. *Számukra a stratégia nem nyújt semmi perspektívát*; nem említi egzisztenciájuk előbbrevitelét, élet- és munkakörülményeik fejlesztését, még mindig létező urbanizációs hátrányaik csökkentését és/vagy kompenzálását, a

„humán erőforrás” fejlesztését (a képzés és továbbképzés fejlesztése minden szinten), s általában a szakmai infrastruktúrát.

Árnyaltabb, rugalmasabb stratégiára lenne szükség

A stratégia másik fogyatékosága: annyira az általánosságok, szinte csak már közhelyszerű alapelvek retorikájának szintjén mozog, s annyira nem vesz tudomást az Unió erdővagyonának ökológiai sokszínűségéről – amely a tundráktól, a boreális fenyőrégiótól a közép-európai lombos erdőkön át a mediterráneumig terjed –, hogy nem fog tudni segítséget nyújtani az egyes országok szakpolitikájának kidolgozásához. Az általánosításra, a részletekben való elveszés elkerülésére szükség van, de nem ennyire.

Így az uniós harmonizáció is majd csupán erdőkezelési lózungok azonosságában, ismétlődésében fog megnyilvánulni, amivel szemben a konkrét nemzeti cselekvési programok majd esetleg nagy szóródást mutatnak. Ebből nagy konfliktushelyzetek keletkezhetnek az EU és az egyes tagállamok között abban az esetben, ha az erdőgazdálkodás pénzügyi támogatási rendszere az előbbire, a lózung-azonosságra épül.

Tehát némileg árnyaltabb, rugalmasabb stratégiára volna szükség. Olyanra, amely némely speciális, különösen indokolt esetben még az egyéni mérlegelés számára is nyitva hagyná az ajtót.

Saját példánk az árnyalás szükségességéhez

A stratégia árnyaltabbá tétele egyik szempontjának kellene lennie a tagországok erdőszültségének. Az EU erdőszültségének átlaga 40-41% körül van, de több országa is jóval ez alatt van. Magyarországon ez az érték kb. 21%, de vannak olyan országrészeink (a Tiszántúlon), ahol nem éri el a 2%-ot sem! Ez nyilván megengedhetetlen az ott élők szempontjából, mert nekik is joguk van az egészséges lakóhelyi környezethez.

Ezért egy stratégiai határvonalat kellene húzni ebből a szempontból és lehetővé tenni az állam erdőtelepítő-fásító tevékenységének minél magasabb mértékű uniós támogatását, mivel az

kifejezetten a közjó (bonum publicum) kiterjesztését szolgálja a humánökológiai szempontból rendkívül elmaradott térségben.

Garantálni kell az ágazati egyenjogúságot, az együttműködés korrektségét

Úgy tűnik, hogy a stratégia, bár jócskán hangoztatja az erdők multifunkcionális jelentőségét és szerepét, mégis végső fokon az erdőgazdálkodást termelő ágazatnak, a gazdasági szféra részének tekinti (amelynek jellemzője a profitorientáltság). Örvendetes, hogy ez nem merül ki a zöld energia termelésében betöltött szereposztással, hanem felhívja a figyelmet az erdőalapú iparágak fejlesztésére is. Stratégiai irányelvként kellene azonban kimondani: a fából összesen kihozható értékből még piacgazdasági körülmények között is akkora hányad maradjon vissza ez ágazatban, amennyi fedezetet nyújt az erdőgazdasági vállalkozás társadalmilag szükséges mértékűnek ítélt önfinanszírozására, munkaerőpiaci versenyképességének megőrzésére, az erdő bővített újratermelésére, valamint az erdei ökoszisztémának a fenntarthatóság elveinek megfelelő gondozására. Ennek számviteltechnikai megoldása a dotációs és az elvonási rendszer megfelelő kialakításán keresztül tagállami feladat; működését azonban az EU ellenőrzi (amihez a stratégiai dokumentum közös elfogadása nyújtja a jogi alapot).

Emlékeztetni kell arra is, hogy az emberiség legnagyobb globális problémája az előrejelzések szerint az élelmiszer- és vízellátás lesz (már nem is a távoli jövőben). S a vidéki tájban tevékenykedő összes tényezőtől, így az erdészettől is elvárják, hogy közreműködjön e probléma megoldásában.

A javaslat mindkét témakört érinti, anélkül azonban, hogy a szubszidiaritás szempontjából tisztázná az egyes ágazatok rangsorát. E nélkül viszont a vizes élőhelyeken álló erdők közül sok áldozatul eshet a vízgazdálkodási stratégia végrehajtásának (a vízgazdálkodási szempontok magasabbrendűsége hangoztatásának). Ugyanígy olyan erdők is, amelyek termőhelye a terepviszonyoknál fogva élelmiszertermelésre is alkalmas.

Mi az agro-szilvo-kultúra?

A stratégiából nem derül ki, hogy készítői mit értenek *agro-szilvo-kultúra* alatt: az állomány végvágása után a terület bizonyos ideig mezőgazdasági jellegű művelését; vagy a már felújítás alá vont területen a mesterséges felújítás mezőgazdasági köztes használatlal összekötött ápolását; vagy pedig olyan tájszerkezetet, amelyben fásítások, mezővédő erdősávok és egyéb „lineáris erdők” segítik a mezőgazdasági növénytermesztést? Az első két megoldás ellenkezik a fenntarthatóság elvével, mert nem biztosítja a folyamatos erdőborítást, sőt azt tudatosan megszakítja. Mesterséges telepítésű erdőkben esetleg még a legeltetés is szóba jöhet?

Ezek a kérdések is mutatják, hogy az ördög ebben az esetben is a részletekben bújkol meg. S a stratégiai tervezet olyan jellegű átdolgozása javasolható, amely az általánosságok szintjéről közelebb viszi a konkrétumok szintjéhez.

A stratégiának nincs se eleje, se vége

Végül észrevételezhető, hogy a javaslat mellől hiányzik a jelenlegi helyzetet bemutató, elemző tanulmány, valamint alapozó prognózisokra épített jövőkép. Így nehéz meghatározni, hogy honnan hová kívánunk eljutni az erdők és az erdőgazdálkodás fejlesztése terén a következő kb. hat év alatt (s még inkább az azt követő évtizedben).

Különösen hiányzik ez az alapozás a globalitás, a világgazdasági kitekintés szempontjából (bár kétségtelen, hogy fél lábbal még a válságban tucogva, különösen nehéz megbízhatóbb távlati prognózist felállítani). Ilyen esetben variánsok felállítása erősítheti a prognózist. A javaslat azonban nemcsak lineáris és nemlineáris programozásokon nyugvó prognózisokat nem nyújt pl. a nagy fafogyasztó iparágak jövőbeli faigényének várható alakulásáról, hanem még szóbeli orientációt sem nyújt az európai erdészeti vállalkozásoknak arra irányulóan, hogy a fa és fatermékek nemzetközi kereskedelme szempontjából tágítani vagy szűkíteni szándékozik-e az EU fapiacát (az exportot kívánja-e fokozni vagy a belső kitermelést), s melyek a tervei különösen a FÁK reláció vonatkozásában.

(Folytatása a 6. oldalon.)

Kitekintés

Tagtársaink már értesülhettek róla, de mi is megírjuk: a XIV. Erdészeti Világkongresszus (World Forestry Congress, röviden WFC 2015) lebonyolítására ebben az évben szeptember 7-11-én a Dél-Afrikai Köztársaságban, Durban-ben kerül sor. A világkongresszusok megrendezésének felelős gazdája 1948 óta az ENSz Mezőgazdasági és Élelmezési Szervezete (FAO), amely a II. világháborút megelőző két kongresszust is visszamenőlegesen világkongresszusnak nyilvánította (s amelyeket még a római Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet égisze alatt bonyolítottak le).

Ennek megfelelően az erdészeti világkongresszusok helyszínei eddig a következőképpen alakultak.

- I. 1926 Róma (Olaszország);
- II. 1936 Budapest (Magyarország);
- III. 1949 Helsinki (Finnország);
- IV. 1954 Dehra-Dun (India);
- V. 1960 Seattle (USA);
- VI. 1966 Madrid (Spanyolország);
- VII. 1972 Buenos Aires (Argentína);
- VIII. 1978 Djakarta (Indonézia);
- IX. 1985 Mexico City (Mexikó);
- X. 1991 Párizs (Franciaország);
- XI. 1997 Antalya (Törökország);
- XII. 2003 Quebec (Kanada);
- XIII. 2010 Buenos Aires (Argentína).

*

Kis hazánk soha el nem múlt dicsősége, a még kisebb (1 millió hektáros) magyar erdészet eredményeinek hatalmas nemzetközi elismerése, s nem utolsósorban erdészeti diplomáciánk (Pfeiffer Gyula, dr. Fehér Dániel, dr. Magyar Pál) nagy sikere volt, hogy *mindjárt a második világkongresszust* az erdészeti szempontból mondhatni jelentéktelen Magyarországon bonyolították le (egy híján éppen nyolcvan évvel ezelőtt). Mégpedig az utólagos nemzetközi megnyilatkozásokból következtethetően teljes sikerrel.

(Folytatás az 5. oldalról.)

Befejező gondolatok; teendők

Hasznos dolog, hogy az Európai Bizottság ezzel a stratégiával ösztönözni kívánja az egyes tagállamok illetékes szerveit saját nemzeti stratégiáik kidolgozására, mert már ezek kölcsönös megismerése is informális segítséget nyújthat a nemzeti erdészeti politika kidolgozásához a 2015-2020-as évekre vonatkozóan.

Különösen fontos ez nekünk, magyar erdészeknek, mivel jelenleg érvényben levő Nemzeti Erdőprogramunk már a végét járja; időszerű a folyamatosságáról gondoskodni.

Annál is inkább, mivel a Földművelésügyi Minisztérium részéről már elhangzottak nyilatkozatok arról, hogy új

erdőtörvényt, vadászati és természetvédelmi törvényt szándékoznak készíteni (törvénycsomagként, egymással kódexszerűen összehangolva). Nyilvánvaló, hogy ezt a törvénycsomagot erdészeti részről célszerű volna egy hosszabb távra előreteljesítő, s mind a társszakmákkal, mind az EU most kommentált tervezetével egyeztetett erdészeti stratégiánkkal megalapozni. *Ez nem csak szakmailag erősítené és így időállóbbá tenné a jogszabályt, de tehermentesítené is a jogalkotás folyamatát* számos vitakérdés megvitatásának előzetes lebonyolításával.

Ez a feladatkomplexum elsőrendű módon illeszkedik a CEF által maga elé tűzött célok közé is és tulajdonképpen az első nagy tűzkeresztsége lehetne a Tanácsnak Brüsszelben.

Nagy szerepe volt ebben az Országos Erdészeti Egyesület akkori elnökének, a kerekén hetven éve, 1945-ben tragikus módon elhunyt *Waldbott* Kelemen bárónak, a jeles szőlős- és erdőgazdának és agrárpolitikusnak, akit a világkongresszus egyhangúlag választott elnökéül.

*

A budapesti kongresszus anyagát több kötetbe foglalva példás módon dokumentálták az akkoriban hivatalos nemzetközi, vagyis francia nyelven – azóta sem dolgozta fel itthon senki.

Némiképpen, vagyis két-három kivételtől eltekintve a többi világkongresszus anyagával sem állunk sokkal jobban. Pedig legjobb tudomásunk szerint valamennyin részt vett magyar delegáció is; ebben a tekintetben csak az 1954-es indiai kongresszussal kapcsolatban vagyunk bizonytalanságban. A vasszorgalmú Keresztesi Béla és Halász Aladár hagyatékát kellene megkutatni.

*

Azt még nem tudjuk, hogy Durban-ben lesz-e magyar erdészeti delegáció? Jó lenne, ha lenne és *aktívan szerepelne*. Bár ez a szereplés nem ígérkezik egyszerű feladatnak, mint-hogy más most is tízezres nagyságrendű résztvevői létszámot prognosztizálnak. Az állami és a magánerdőgazdaság, szaktudományunk és a civil szféra, valamint a vadászat legalább egy-egy képviselőjének ott lenne a helye. Mégpedig nemcsak a hallgatóság soraiban, hanem aktív szereplőként. Erre jogosít bennünket az említett évforduló (mögött meghúzódó történelmi tények), s a magyar delegációk eddigi kongresszusi szereplései és a történelmi jelen időben felmutatott eredményeink is.

Érdekes volna tudni, hogy *miként esett a helyszínválasztás Dél-Afrikára* és azon belül az Indiai-óceán partján fekvő nagy kikötővárosra, Durban-re? A köztársaság területe kb.

(Folytatása a 7. oldalon.)

Mozgásterünket növelné az is, ha a *Visegrádi Négyek* (V4) országcsoport ügyvivő apparátusán belül megtalálnánk az illetékes részleget és sikerülne egy *regionális jellegű közös stratégiával* megjeleníteni az Európai Unió illetékes fórumain. (Az Unió első embere most Donald Tusk: lengyel ember!)

Ezeknek és az itt nem említett koordinálásoknak leginkább *egyetlen fő célt* kellene szolgálniuk: *az erdész szakma autonómiájának fokozását!* Különösen abban a tekintetben, hogy az EU-s pénzügyi támogatásokhoz ne más szakterületek, nemzetgazdasági ágazatok segédüzemágaként, áttételeken keresztül, szakmán kívül állók döntéseinek függvényeként jusson hozzá az erdészet, hanem *közvetlen címzettként*.

Dr. Király Pál

Két tragédia

Kereken hetven évvel ezelőtt, az akkor már magyar földön (is) dúló II. világháború forgatagának közepette történt két olyan tragikus haláleset, amely szakmánkat különösen érintette.

Az egyik: a budapesti harcok befejeződése, a Budai Var feladása előtt egy nappal a Vár alatt, a Krisztinaváros egyik udvarán egy lecsapó aknagránát repeszéi oly súlyosan megsebesítették báró Waldbott Kelement, az Országos Erdészeti Egyesület *funkciójában levő* elnökét, a nemzetközi szinten is ismert (és elismert) erdészeti és agrárpolitikai, hogy sérüléseibe három nap múlva belehalt.

A másik: 1945. január 7-én balatonfenyvesi nyaralójának udvarán szovjet katonák különösebb indok nélkül agyonlőtték Földváry Miksa okl. erdőmérnököt, az egykori M.kir. Kaposvári Erdőigazgatóság ny. igazgatóját, az Országos Természetvédelmi Tanács ügyvezető alelnökét, a magyar természetvédelem egyik jeles és eredményes, széles szakmai közismertségnek örvendő úttörőjét.

A két drámai eseményről az 1945-ös rendszerváltás után hosszú ideig nem volt ildomos írni-beszélni, különösen Földváry brutális lemészárlásáról.

Amikor azonban az Országos Erdészeti Egyesület megalapításának cen-

tenáriuma elérkezett (1966), az OEE százéves történetéről írt könyvemben Waldbott kimagasló alakját meg nem kerülhettem. (Nem is tapsolt ennek akkoriiban mindenki.) Később megtaláltam a módját, hogy életrajzát részletesebben megírjam (az „Erdőgazdaság és Faipar” 1990. évi 6. és 7. számában.) Ehhez segítséget egy olyan személytől kaptam, akitől erre a legkevésbé számítottam: az érdekes sorsú dr. Kecskés Sándor (1926-2000) okl. vasútépítő és gazdasági mérnökötől, aki 1978-1981-ben a soproni Erdészeti és Faipari Egyetem rektora volt. Később Vácott római katolikus áldozópappá szentelték és már készült a premontrei kanonokrendbe történő felvételére, de 74 éves korában rákbetegségben be kellett fejeznie életét.

Kecskés, mint zempléni származású ember, valamiféleképpen kapcsolatot tartott az egykor Tolcsván élt Waldbott-család egyes tagjaival, mindenekelőtt az OEE-elnök fiával, a Münchenben élt Hans-Georg Freiherr Waldbott von Bassenheim-mel (Tolcsva, 1923. február 9. - München, 1992. november 22). Mivel tudta rólam, hogy foglalkoztat az OEE története és azon belül az egykori elnökök személye is, budai lakásán tette lehetővé személyes találkozást az említett Waldbott Jánossal egyik hazalátogatása alkalmával.

Ennek a kapcsolatnak a révén olyan családtörténeti és személyes adatokhoz jutottam, amilyenekhez egyébként soha nem jutottam volna.

Ezekből igyekeztem a leglényegesebbeket (és publikálhatókat) közreadni az említett kétrészes cikksorozatban.

Ezért a következőkben csak röviden elevenítem fel életének néhány fontosabb mozzanatát a szomorú évforduló alkalmából (országgyűlési képviselői, agrárpolitikai, szőlészeti-borászati stb. tevékenységét teljesen mellőzve).

Waldbott Kelemen báró

A Waldbott-nemzetség a Kr.u. VI. századig és Burgundiáig vezet vissza eredetét. *Egyike Európa legrégebbi nemzeti családjainak.* A családfa az eltelt másfél évezred alatt több ágra bomlott és Európa több neves családjával került rokonsági kapcsolatba. A mi elnökünk a bárói és bassenheimi ág tagja volt.

Édesapja, az 1845-ben született Waldbott Frigyes Beust Hedvig bárónővel 1874-ben kötött házassága kapcsán került Magyarországra és felesége révén vált jómódú (de nem oligarcha) zempléni földbirtokossá, amit ügyes vásárlá-

(Folytatása a 8. oldalon.)

(Folytatás a 6. oldalról.)

13-szor nagyobb hazánkénál, de lakosainak a száma csak kb. kétszerese a miénknek; az erdőszűtsége pedig kb. csak a fele. Ásványi kincsekben gazdag, de agráriumát – benne az erdészetet – tekintve szegény ország. Történelme zilált, elmentmondásos, akár csak a miénk; nemzeti függetlenségét a II. világháború után nyerte el.

Humánökológiai és egyéb környezeti gondjai nem csekélyek. Nem lehet könnyű az ENSz világkonferenciái által meghirdetett fenntartható fejlődés és az emberhez méltó, vagy legalább élhető környezet, valamint a polgári demokratikus vívmányok biztosítása minden lakos számára.

*

Az említettek tekintetében a Dél-Afrikai Köztársaság az un. harmadik világ számos más országának sorsát, helyzetét is példázza. Ezek a hasonló országok egyébként már korábbi erdészeti világkongresszusokon nem egyszer szóvá tették, hogy a kongresszusok ne csak a gazdag, fejlett országok erdészetének témáival és bemutatásával foglalkozzanak, hanem a lemaradottabbakkal is. Ennek egyik megnyilvánulása és ki-

fejezésformája lehet a kongresszusi helyszín kiválasztása is (a „hazai pálya” közvetlen és közvetett hatásai, a csatlakozó tanulmányutak stb.).

*

Persze, ez csak egy a lehetséges szempontok közül. Talán szeptemberig több is kiderül Durbanról. S még inkább reméljük, hogy érdemi értesüléseket kapunk majd – magyar résztvevők révén – magáról a kongresszusról, a döntésekről és ajánlásokról. *Reméljük azt is, hogy ezek a döntések, határozatok érdemben segítik majd a magyar erdészetet is* a következő években stratégiai feladatainak megoldásában. Erősítik a szakmai autonómiát is és a kooperációt is az együttműködő partnerekkel és az általános társadalompolitika szférájával.

*

Azt ugyanis ne feledje senki: az erdészeti világkongresszusok nemzetközi szakpolitikai fórumok és ajánlásokat elsősorban a Föld országainak kormányaihoz intézik. Az már politikai kultúra és etika kérdése is, hogy ki mennyit hall meg belőlük. Az pedig még inkább, hogy ki mennyit vált valóra.

K. P.

(Folytatás a 7. oldalról.)

sokkal tovább bővített. Mező-, erdő- és szőlőgazdasága mintabirtok hírében állt. A magyar agrártörténetbe elsősorban mint a nagy filoxéra-járvány következtében hatalmas veszteséget szenvedett Tokaj-hegyaljai szőlőtermesztés egyik rekonstruktoere, talpraállítója írta be a nevét.

Hét gyermeke közül a második fiú volt W. Kelemen, aki már Tolcsván született 1882. január 19-én. Ő a katonai pályára lépett. A tiszti akadémiát a wienernerustadti Theresianum-ban végezte el 1904-ben.

Az I. világháborúban, száz évvel előltt *csapatúszként 26 hónapig harcolt a fronton*, majd vezérkari szolgálatra vezényelték. Számos magas kitüntetéssel szépen dekorált századosként vált meg a hadseregtől 1919-ben, majd hamarosan szolgálaton kívüli őrnaggyá léptették elő. Legjobb tudomásom szerint vitézzé is avatták, de ezt az adatot még nem ellenőriztem.

Atyjának 1923-ban bekövetkezett halála után átvette a birtok irányítását, amelyet ghimesi és gácsi *Forgách* Erzsébet grófnővel 1920-ban kötött házassága révén még kb. 3 ezer kat. holddal tovább bővített. Főprofilja a szőlészeti borászat volt, de *jelentős erdőbirtoka révén* az erdészetet sem mellőzte.

Szakmai közéletünk mezejére éppen az érdekvédelem-érdekképviselő szférájában lépett (persze, nem a szakszervezeti mozgalomban): 1923-ban a miskolci székhelyű Borsod-, Gömör-, Heves Megyék (később Tiszajobbparti Vármegyék) Erdészeti Egyesülete alelnökévé választották; 1929-ben pedig a parádi közgyűlésen az OEE alelnökévé. („Jókor” – a nagy gazdasági világválság kezdetekkor.)

Alelnöki minőségében legfőbb fegyverténye az volt, hogy társadalmi vonalon *az általa vezetett egyesületi bizottság készítette elő „az erdőkről és a természetvédelemről” szóló 1935. évi IV. törvénycikket*, amely akkoriban nemzetközi összehasonlításban is egyike volt a legkorszerűbb erdőtörvényeknek a világon. Ennek éppen 80 esztendeje!

1933 decemberében egyhangúlag választották meg az OEE elnökévé. Ebben a minőségében

a legkiemelkedőbb esemény, amellyel neve elválaszthatatlanul összeforrt: a Magyarországon 1936-ban lebonyolított II. Erdészeti Világkongresszus, amelynek elnökévé szintén őt választották.

(Egy híján ennek is már éppen 80 éve!) Ugyanígy a világkongresszus határozata alapján 1939-ben Berlinben felállított Nemzetközi Erdészeti Központ *első* elnökévé is.

Ezt a bravúrt azóta sem csinálta utána egyetlen magyar erdész sem. S éppen *időszerű* mindeerre a kerek számú évforduló apropóján is ebben az évben, a XIV. Erdészeti Világkongresszus évében emlékeztetni.

Csak kis széljegyzetként említem meg, hogy a „*fagazdaság*” kifejezés szakmai szóhasználatunkban Waldbotthoz kapcsolódik, és nem valamiféle „szocialista találmány (bár akkor is találo lenne). Legjobb tudomásom szerint ő használta egy soproni előadása alkalmával és ez nyomtatásban is így megjelent.

Ezután már a zürzavaros, nehéz háborús évek következtek, amelyek végén – amint mondani szokták – „rosszkor volt rossz helyen”. S az a bizonyos osto-ba akna tett pontot értékes élete végére, mert nem tudta rászanni magát hazája elhagyására. (Ámbár ki tudja, mi várt volna rá az új, 1945 utáni rendszerben? Sejtéseim vannak.)

Amint már említettem, Waldbott Kelemen aktív, funkciójában levő egyesületi elnökként érte a halál. Erre még csak egyetlen másik példa van az OEE eddigi másfélszázados történetében: a legnagyobb egyesületi elnök, *gróf Tisza Lajos* 1898-ban történt elhalálása (aki vesebetegség következtében hunyt el).

Az OEE 1992. évi zempléni vándorgyűlése alkalmával emléktáblát helyeztek el Tolcsván egykori, szerény megjelenésű kastélyának falán,

és életrajzát is megkapták a résztvevők a múlt évben elhunyt kitűnő hely- és erdészettörténészünk, *dr. Járasi Lőrinc* gyémántokl. erdőmérnök kolléga tollából. Az eseményről tudósított az „Erdészeti Lapok” 1992. évi szeptemberi száma is (256-258.p.).

Ezzel a szakma báró Waldbott Kelemennel kapcsolatos régi tartozását úgy,

ahogy rendezte. Most, tragikus halálának 70. évfordulója alkalmából tisztelettel idézzük fel emlékét mi is. (Talán még egy kis koszorúra is futja majd arra a bizonyos tolcsvai táblára.)

Földváry Miksa

A másik mártírhaltalt halt áldozatról, bár aktív korában ismert nevű ember volt a szakmában, mégis kevesebbet tudunk, mert kevésbé állt a közfigyelem sugarában, mint a valóban közéleti személyiségnek számító Waldbott báró.

Földváry Miksa Siklóson született 1877-ben Földváry Dániel és Müller Franciska gyermekeként. Középiskolai tanulmányait Pécsen végezte, majd a pécsi róm. kat. papnevelde szeminaristája lett. Szándékát azonban megváltoztatta és 1898-ban beiratkozott a selmeci Erdészeti Akadémiára. *Erdőmérnöki oklevelét 1903-ban szerezte meg*, majd állami szolgálatba lépett. Volt szakiskolai oktató Liptóújfárron, erdőgondnok, erdőfelügyelő. 1925-ben nevezték ki a debreceni erdőigazgatóság vezetőjévé. Két évvel később áthelyezték a kaposvári erdőigazgatóság élére.

1939-ben az 1935. évi erdőtörvény alapján 1938-ban megalakított Országos Természetvédelmi Tanács ügyvezető alelnöke lett, s ebben a minőségében a nagy Kaán Károly operatív helyettese, jobbkeze. Ebben a funkcióban érte őt a halál.

Azt, hogy mikor és milyen külső-belső impulzusok hatására kezdett a természetvédelemmel intenzívebben foglalkozni, életműve mindaddig elmaradt tüzesebb feldolgozásának kellene feltárnia. Talán még a selmeci-honti hegyek vagy a lipói havasok érintették meg, vagy talán a Debrecen-környéki erdőpuszták, a Hortobágy végtelennek tűnő délibábos síksága, esetleg Somogy természeti kincseinek ma is oly bőséges gazdagsága és bukolikus szépsége – nem tudjuk.

A szakkönyvtárak szerint első publikációja már kaposvári szolgálata idején, 1928-ban megjelent, mégpedig tudományos intézetünk kiadványában, az „Erdészeti Kísérletek”-ben. A *Balaton és környéke* sem egy eldobni való műzsa egy természetrajongó szempontjából. Lelki alkatáról árulkodik egy másik,

még ugyanabban az évben, de már az „Erdészeti Lapok”-ban publikált írása: „Az erdő poézise”. Évtizedekkel később dr. Majer Antal, az erdőművelés tan nagy tudósa, az erdőesztétikát is szíven viselő kitűnő professzor egyenesen ezt a címet adta ma már klasszikus könyvnek tekintett hangulatos kis kötetének, erdőről-fáról szóló versválogatásának.

Ezek után publikációk egész sora következett, mégpedig nemcsak egyesületi szaklapokban, hanem a „Természettudományi Közlönyben” is.

Látóköre egyre tágult: nem csak szűkebb munkaterületére irányult, hanem fokozatosan kiterjedt az egész Dunántúlra, majd más országokra és a természetvédelem általános kérdéseire is.

Igen találóan jellemezte munkásságát annak egyik későbbi és nagyívű folytatója, Rakonczay Zoltán „A természetvédelem története Magyarországon, 1872-2002” című nagy művében (Bpest, 2009): „Kaán Károly után a második olyan erdőmérnök volt, aki szűk szakmai érdekein túl az általános természetszeretetet hirdette és a természetvédelem egészével kívánt foglalkozni. Megfelelő elméleti felkészültsége volt ahhoz, hogy a természetvédelem minden területén eligazodjon és véleményét nyilvánítson. Elméleti írásaiban nyomor követhető a fokozatosság, melyekben előbb egy-egy kisebb dunántúli táj, majd a tájak összességének védelmét szorgalmazza. Aprólékos, egy-egy táj minden értékét bemutató írásainak a magyar nyelvű szakirodalomban alig volt előzménye... Földváry munkáiban a tájból indult ki, és abban minden értéket sorra vesz. Ebben a vonatkozásban Kaán Károlynál is előbbre jutott.” (75.p.)

Terjedelmi okok miatt Földváry Miksa tevékenységének részletes ismeretetésébe nem mélyedhetünk, de valóban autentikus, hivatott és megbízható méltatójának ezzel a csattanójával, amellyel Kaán Károly mellé helyezte, méltatását talán le is zárhatjuk.

Idézzük fel tragikus halálát, amelyről a szakma keveset tudott, s amelyről a kiváló tollú újságíró és helytörténész, Buza Péter lebbentette fel a titok és feledés leplét

egy igen élvezetes stílusban megírt helytörténeti monográfiájában, amelynek címe: „Balatonfenyves. Fejezetek egy nyaralótelep életéből.” A helyi önkormányzat adta ki 1993-ban, amikor már egyet s mást meg lehetett írni a szovjet katonák által 1944/45-ben magyar földön elkövetett túlkapásokból is.

Földváry állandó lakása Budapest, XII. ker. Maros utca 23. szám alatt volt, nem messze Kaán Károlytól. A gyér adatokból arra lehet következtetni, hogy Klinkó Irén nevű felesége 1944-ben már nem élt. *Két gyermekükről tudunk: Lászlóról (1905-1978) és Idáról (?-1993).* László erdőmérnök, közgazdász és neves statisztikus lett, 1945-ben elhagyta az országot és Ausztráliában halt meg. Ida dr. Magyar Pál erdőmérnöknek a jeles erdőművelőnek és alföldfásítónak lett a felesége. Ő vette meg Balatonfenyvesen 1935-ben a Kölcsey utca 3. szám alatti telket, amelyre még azon évben egy kis üdülővillát építettek (amely – némi átalakítással – ma is megvan).

Földváry 1944. december 1-én Budapestről Balatonfenyvesre utazott vonattal néhány halaszthatatlannak tűnő teendő elvégzése céljából. December 3-án azonban megszünt a vasúti közlekedés a főváros irányába. Így a villában ragadt, amelyet elhagyni nem akart, mert nyilván tisztában volt azzal is, hogy mi lesz a sorsa a háborúban gazdátlanul hagyott lakóházaknak. Pedig élelmiszerkészlete alig volt, jörszerével csak a kertben termelt alma. Ráadásul befogadott és hajlékot adott egy menekült házaspárnak is: egy Asztalos János nevű honvédtisztnek és feleségének.

December 15-től naplót vezetett életük folyásáról, amelyet leánya 1945 tavaszán megtalált a feldúlt házban, az említett könyv írása idején pedig eljuttatta Buza Péter kezéhez. Ez a becses írás hiteles forrása az ezután történeteknek.

December 16-ra virradó éjszaka a front átvonult Fenyvesen, különösebb csinnadratta nélkül, mivel a németek visszavonultak az előretörő szovjet csapatok elől. Az élet ment tovább, ha döcögösen is.

Januárban azonban egy helyi lakos beárulta a szovjeteknek, hogy a Kölcsey-utcai villában egy katonatisztet bújtatnak. A kiszálló járőr Asztalost meg-

találta és az udvarra hurcolta kivégzésre. Földváry közbevetette magát

és különböző érvekkel próbálta menteni a tiszt életét. A katonák azonban ezzel nem törődtek, hanem az okvetetlenkedő öregurat is Asztalos mellé lökték és *mindkettőjüket agyonlőtték.*

„Szeretteimtől távol nem akarok itt elpusztulni, hogy mint egy kuvaszt, elföldeljenek.” Ez a talán baljós előérzettel sugallt fatális mondat az utolsó bejegyzés január 6-án alkonyatkor az említett naplóban. A következő nap alkonyatján bizony már ott feküdt elföldelve lemészárlása helyszínén, saját kertjében.

Tetemet 1947-ben a községi köztemetőbe exhumálták, ezt követően pedig nem sokkal Sopronba vitték. Most már ott nyugszik, lánya, veje közelében.

A rendszerváltás után a helyi önkormányzat Balatonfenyvesen már több alkalommal rendezett megemlékezést Földváryról januárban, mártírhalála évfordulóján. E sorok írója pedig e helyen is köszönetet mond dr. Tarjáné dr. Tajnafői Anna gyémántokl. erdőmérnöknek, ny. környezetvédelmi államtitkárnak asszonynak Buza Péter könyvének rendelkezésre bocsátásáért.

Király Pál

Hírek

Halálozás. Egy budapesti idősotthonban néhány hetes gyengélkedés után 85 éves korában csöndben elhunyt Fleck Ernő gyémántokleveles erdőmérnök, aki 1929-ben született Szombathelyen, diplomáját pedig 1953-ban szerezte meg Sopronban.

Egész szakmai pályafutása az egykori Erdészeti és Faipari Tervező és Szervező Irodához (ERFATERV) kötődött, ahol a mélyépítési osztályon dolgozott úttervezőként, 1989-ben történt nyugállományba vonulásáig.

Munkahelye állandó fővárosi lakosként Budapesthez kötötte; az erdőtől azonban nem szakadt el, mert szinte minden szabadidejét a *börsönyi erdőben*, kismarosi vikendházában töltötte családjával (1959-ben kötött házasságot, amelyből két leánygyermek született).

Hamvait a Farkasréti-temetőben helyezték végső nyugalomra.

Az újjávarázsolt Karapanca

Kis hazánkra már többféle jelzót is aggattak az idők során. Talán nevezhetők volna a kastélyok országának is (bár természetesen ebben a tekintetben nem volt egyedülálló a Földön; gondoljunk csak pl. Franciaországra). Szinte nem volt olyan számottevőbb település, ahol ne lett volna legalább egy nagyobb méretű lakóépület, kúria. S természetesen főleg előkelőbb családok, zömmel a földbirtokos arisztokrácia tagjainak tulajdonában.

Kastélyorsok kastélyországban

Közismert, hogy kastélyaink zömének mi lett a sorsa az 1945-ös rendszerváltást követően; elsősorban azoké, amelyek gazdája elmenekült az országból a közeledő szovjet hadsereg elől. A magára, vagy legfeljebb egy – vagyoni védelmi lehetőségekkel nem rendelkező – alkalmazottra hagyott kastélyok, kúriák közprédává váltak. Először gondos kezek alaposan kifosztották őket, elhordták az ingóságokat. Majd maguk az épületek következtek. Épületgépészeti szerelvény, ajtó, ablak, cserép, gerenda, márványkandalló - minden kelendő érték volt. Azután a falitégla, az alapkö is, a kovácsoltvas kerítésről nem is beszélve.

Még szerencsés volt az az építmény, amelynek sikerült legalább úgy, ahogy valamilyen funkciót találni. Többségükből termelőszövetkezeti iroda és/vagy raktár, szociális-egészségügyi, oktatási kulturális intézmény, tanácsoló lett, esetleg honvédségi, határőrségi létesítmény, turisztikai kulcsosház stb.

A Karapancai Vadászmajor

Bács-Kiskun megye déli részén, szinte már csak kőhajtásnyira a magyar-szerb országhatártól, egy szép parkerdő által körülvevett 30 hektáros angolpark hatalmas fáin között is áll néhány szép régi épület, amelyek sorsának alakulása nagyjából a bevezetőben vázolt „magyar kastély életpálya-modell” mintázza. De azzal a nem elhanyagolható különbséggel, hogy ez a történet happy enddel végződött. (Legalább is eddig és reményeink szerint továbbra is.)

A Vadászmajor központi épülete: az úgynevezett Nagykastély. (Badari-Csizsár Angéla felvétele)

Nevezük ezt a helyet úgy, ahogyan a történetével foglalkozó irományokban és a helyi szóhasználatban is többnyire szerepel: ez a Karapancai Vadászmajor!

A térképek többségén hiába keressük, ezért eláruljuk: Hercegszántótól nem messze fekszik nyugati irányban, a Duna bal partján, a Nagy-Alföldön. A helyi elnevezés szerinti következő tucatnyi épület együtteséről van szó: Nagykastély, Kiskastély, „L”-alakú épület, Intézőlak, Vadászlak, három gazdasági épület, magtár és góré; továbbá rendezvénypavilon és fogadó épület (utóbbi kettő újabb építmény).

Miért kerül mindez Híradónk oldalaira? Azért, mert az egész épületegyüttes mai gazdája a Gemenci Erdő- és Vadgazdaság Zrt. (röviden Gemenc Zrt.). Ennek a vállalatnak a kollektívája mentette meg gondos munkával az enyészettől azért, hogy amint egykor, még a XIX. századba visszanyúlóan, úgy napjainkban és még tovább is a vadgazdálkodást-vadászatot szolgálja. Ez az eset is példázta, hogy bizonyos hamis szólamokkal, olykor politikai lózungokkal szemben „az Állam is lehet jó gazda”. Minden az embereken múlik...

A történet Savoyaival kezdődött

De lássuk sorjában (számos érdekes és fontos részlet kényszerű mellőzésé-

vel), hogy miről is van szó? Miként lett Karapanca a Gemenc Zrt. egyik legfontosabb vadászati bázisa?

A hosszú história a 17. század végére - a 18. század elejére nyúlik vissza. Amikor is Savoyai Jenő, a nagy törökverő hadvezér - miután 1698-ra végleg kiverte a kontyosokat a Magyar Királyság területéről - kétségtelenül hatalmas érdemeinek jutalmául ugyancsak hatalmas, több mint 100.000 kat. hold földbirtokot kapott a királytól a Duna-Tisza közén. Volt miből, mert a török háborúk idején ez a vidék, a hadak útja pusztult ki leginkább, rengeteg föld maradt gazdátlanul.

Savoyai Jenő bellyei központtal alakított ki egy nagy uradalmat a Nagy-Alföld déli részén. Ehhez tartozott a karapancai térség is. Ennek természeti viszonyait mai kifejezéssel tömören úgy jellemezhetjük, hogy vizes élőhely, ennek megfelelő buja növényzettel és gazdag állatvilággal. Itt „teremtek” azután és teremnek ma is pl. a hatalmas, nem egyszer világrekord méretű gimszarvasagancsok. Nem csoda, hogy a dunai árvizek által járt területet mindenkorit tulajdonosai, használói főleg vadászterületként hasznosították.

Azután jöttek a Habsburgok...

Minthogy a hadvezérnek nagy, de természetére nézve apró és a fáma szerint fizimiskára nézve sem egy Apolló-arcú, herceggé avanszált Savoyai utód nélkül hagyta el az élők világát, hatalmas birtokai visszaszálltak a koronára. A Habsburgok azután nem is sokat haboztak, hanem felosztották a dinasztia legszűkebb körében, a főhercegek között.

Így lett Karapanca ura előbb Albrecht főherceg (aki megítélésünk szerint azonos lehetett a szabadságharc leverését követően a magyar koronataromány kormányzójával). Őt pedig Frigyes főherceg követte a birtokosi székben (aki viszont száz évvel ezelőtt az osztrák-magyar hadak parancsnoka volt a nagy világegés idején).

Karapanca első aranykora ennek a két embernek a nevéhez fűződik. Ugyanis a karapancai tróféás vad fejdíszének akkor már nemzetközi hírneve volt.

Egymásnak adták itt a kilincset a magasabbnál magasabb társadalmi rangú urak és hölgyeik is; szó szerint királyok, hercegek, grófok.

A kilincset – de melyiket? Mert az látható volt, hogy ezeket a magas méltóságokat már nem lehet holmi füstös vadászkalnyibában fogadni és sárgult avas szalonnával, vöröshagymával megvendégni. Ehhez már *vadászkastély* kellett, de nem is akármilyen és nem is akármilyen módon berendezve-felszerelve. A kastélyhoz pedig kiszolgáló és vadászati személyzet kellett. A vadászathoz pedig lovak, hintók, szánok, barkácsoló kocsik; a lovakhoz pedig istállók, kovácsműhely, stb., stb.

...akik építkeztek

A létesítmény az 1880-as évektől az 1910-es évekig terjedő időszakban fokozatosan épült ki az erdő mélyén. Az épületek egyrészt a könnyed, csinos neobarokk stílusjegyeket, másrészt az Osztrák-Magyar Monarchiában elterjedt és magas színvonalra fejlesztett valoklatlan téglapítészeti mestermunkáit mutatják. A legigényesebb külső-belső kiképzésű épület természetesen a Nagy-kastély, de még a cselédlakások is az ország számos pontján megfelelték volna úri vadászháznak.

Azután jött az államosítás

Az 1944/45-ös rendszerváltás itt azzal kezdődött, hogy a Nagy-kastély gyönyörű, asztalos mestermunkát jelentő faburkolattal borított falai között, a finom földszinti szalonban az ide bekötött kozáklovak ropogtatták az abrakot. Viszont a hullatott lótrágyát könnyen fel lehetett lapátolni a csiszolt nemeskő padlózatról.

De nem csak vad kozákok tanyáztak a patinás falak között, hanem voltak itt magyar határőrök is, mert közel volt ide a „láncos kutya”, vagyis Tito marsall és az általa vezetett, s a szocialista táborba beállni sehogy sem akaró Jugoszlávia. Azután jött még ide sok más, mindféle ember...

Számos példa mutatja a világban, hogy egy-egy épület mi mindent képes kibírni. Egy bizonyos idő után azonban minden cérna elfogy és úgy tűnt, hogy a Vadász-majornak is csak a hült helye és emléke lesz.

Végül jöttek az erdész-vadászok

Am jöttek az erdészek, a vadászok, az erdész-vadászok, akik tisztában voltak a hely értékével és fontosságával. Jött a Gemenc Zrt. és a Vadász-major kezdett kimászni a gödörből.

Az eredmény? Kéretik elmenni Karapancsára és megtekinteni! Ha *II. Vilmos német császár*, aki szenvedélyes puskás volt és *négy alkalommal is vadászott* a karapancsai erdőben, felkelne a sírjából és újra látná a majort, meg is emelné snájdig vadászkalapját, olyan szép lett itt minden, mint új korában.

... akik renováltak-rekonstruáltak

Csonka Tibor vezérigazgató úrral folytatott beszélgetésünk közben az volt a benyomásunk, hogy tengernyi teendője közepette is valahol a szíve csücskében van a Vadász-major rekonstrukciójának folytatása, melyet elődei a 80-as évek közepén megkezdtek...

– Például ezeket a kristályüveg csillárokat Csehországból kellett beszerezni, korhű fazon megadása alapján, azért, hogy a helyreállítás után maga a terem korhű benyomást keltsen – mondja csak úgy mellékesen, s kissé elmerengve a tündöklő világítótesteken az ebédlőteremben. („Te jó ég! És még hányféle hasonló speciális feladatot kellett itt megoldani, amíg idáig eljutottak?!” - gondoltuk magunkban, az elejtett megjegyzésen meghökkenve.)

Nem nehéz belátni, hogy az efféle bonyolult munka: csapatmunka. Sok kitűnő ember vett részt benne: a múltat ismerő és feltáró specialisták, kiváló építésszek, különféle kézműves mesteremberek, szakmunkások, parkhoz-kerthez értők stb.

Az évekig tartó szívós munkának meg is lett az eredménye. *A Nagy-kastély a régi szépségében pompázik és fogadni tudja a legigényesebb vadászvendégeket is* (beleértve a kitűnő konyhájának szolgáltatásait is). A többi épület is úgy néz ki, mint amit most húztak ki a skatulyából.

A szép külső mögött gondosan, szakszerűen kiépített közművesítési-épületgépészeti belső biztosítja az épületek magas színvonalon történő üze-

Gímszarvas szobor a Nagy-kastélynál (Berényi Gyula felvétele)

meltetését. Például a majorság vízellátása saját mélyfúrású kútjából történik.

„Omnes pro bono publico!” „Mindent a közjóért!”

Mindazonáltal *a munkálatok még nem teljesen befejezettek*. Ottjártunkkor az épületek környezetének kertészeti munkái folytak, valamint az angolpark rekonstrukciója.

Az egész objektumot körülvevő Budzsak-Hóduna elnevezésű erdő rész *parkerdővé átalakítása*, berendezése érdekében már évekkel korábban sok minden történt (feltárás, tanösvény és játszótér létesítése, erdei bútorok kihehelyezése stb.).

Mert az igaz, hogy ez a hely a vadászat révén vált híressé, hiszen *világviszonylatban is kiemelkedő minőségű az itteni gímszarvas populáció*. Mutatja ezt pl. az is, hogy 1986-ban az erdő- és vadgazdaság fővadásza itt ejtette el azt a szarvasbikát, amelynek 14,5 kg-os agancsa évekig a világranglista első helyén állt.

Manapság azonban a Gemenci Erdő-és Vadgazdaság Zrt. egész területén *minden a közjóérti célú erdőgazdálkodásról szól* ennek a része a vadászat is. Amint a régi rómaiak mondták: „*Omnes pro bono publico!*”, vagyis „*Mindent a közjóért!*”.

Például ma már a Pörbolyi Erdészeti Ökoturisztikai Centrum ismertsége, hírneve jószerével vetekszik Karapancsáéval. Ez azonban külön nagy riporttéma lehetne, amelyről másik beszélge-

(Folytatása a 12. oldalon.)

(Folytatás a 11. oldalról.)

tő partnerünk, a bájos *Badari-Csizsár Angéla* okl. geográfus tudna sokat mondani, mert ökoturisztikai előadóként a részvénytársaság bajai központjában ennek a szakterületnek a gazdája.

Példaként azért annyit megemlíthetünk, hogy „Az év ökoturisztikai tanösvénye” címért folytatott országos versenyben 2014-ben a *gemenci Molnárka-tanösvény 1. helyet ért el* (megosztva egy szalafői hasonló létesítménnyel).

Vadászati Történelmi Emlékhely

Karapancsa iránt, eziránt az érdekes, szép és még viszonylag „szűz” vidék iránt fokozódik a közönségérdeklődés.

Azt már *Fodermayer Vilmos* erdőmérnök, a Pandúri Erdészet vezetője, ebben a minőségében a Vadászmajornak is közvetlen gazdája mondta el, hogy részben ebből az okból is hozták létre elődei azt a remek *erdészet-, vadászat- és helytörténelmi kiállítást*, amely az ún. Kiskastély, másként Frigyes főherceg vadászkastélya termeiben tekinthe-

tő meg. Részben pedig természetesen a hely szelleméből, hírnevéből eredően bemutatni kívánják a híres-neves karapancsai vadászat és vadgazdálkodás nem mindennapi gazdagságú múltját, annak fontosabb mozzanatait.

Karapancsai tudósításunk egyik elsőrendű céljának éppen azt tartjuk, hogy *felhívjuk T. Olvasóink figyelmét* erre a nem is kicsi szakmúzeumra, amely hivatalos elnevezését tekintve *Vadászati Történelmi Emlékhely*.

Sok-sok ritka dokumentum (irat, levél, régi fotó), valamint tárgyi emlék (fegyver, trófea, szerszám), továbbá a környékbeli *sokác* népviseleti és használati tárgy tekinthető itt meg. Ezek többsége egyedi tárgyleírást és értékelést kíván, amelyek alapján már elkészíthető az egész kollekciónak bemutató múzeumi ismertető. Sokak nevében reméljük, hogy előbb-utóbb, de inkább előbb kézbe vehetjük.

Karapancsa jó kezekben van!

A Vadászati Történelmi Emlékhely létezésének jelentőségét többek között

abban is látjuk, hogy kapcsolatot, folyamatosságot jelent a múlt és a jelen között. Ebben a közegben különösen jól cseng vezetőknek és az objektum közvetlen gazdájának a neve: a Fodermayer név. Mégpedig úgy is, mint ősi bajor nemesi családnév (1326. óta). S úgy is, mint most már egy többgenerációs magyar erdész-vadász dinasztia neve. (T. Olvasóink a Fodermayerekről is olvashatnak Híradónk 2014/1. számának 16. oldalán.)

Fodermayer Vilmos pandúri erdész-vezető tehát már – amint mondani szokták – „a génjeiben hordozza” az affinitást, a mély vonzalmat az erdészet és a vadászat iránt. Ez már messze több, mint vadászösztön – ez már hivatástudat. Miközben napi feladatait végzi, gondolatvilágában, éppúgy, mint Csonka Tibor vezérigazgatóéban, a két tevékenységi kör elválaszthatatlanul egységbe tartozik, miként Karapancsa jelene a nagyszerű múlttal.

Mindez így együtt: a Vadászmajor jövőjének záloga. Karapancsa jó kezekben van!

Király Pál

Sportnapok

Szakszervezetünk ebben az évben is megrendezi a tagság körében nagy népszerűségnek örvendő és több száz versenyzőt mozgósító *Erdészeti és Faipari Sportnapokat*, immár a tizenkilencedik alkalommal.

Az operatív szervezés nehéz és kényes feladatát ez alkalommal a *VADEX Mezőföldi Zrt., élén Majoros Gábor vezérigazgató* úrral volt szíves elvállalni. Ebből következik, hogy a versenyek *fő helyszíne Székesfehérvár, közelebről a Bregyó Sportközpont* lesz. A koronglövészetet a soponyai lőtérén bonyolítják le. *Az időpont: június 19-20-21.*

*

Közbevetve megjegyezzük: a „Napok”-on belül a tulajdonképpeni versenyek napja június 20., szombat. A felvonulás, a technikai megbeszélések és eligazítások azonban már előző nap megkezdődnek. S mivel az eredményhirdetési - díjátadási ceremóniát

hagyományos módon szívélyes baráti-sporttársi találkozó követi, a résztvevők nagy többsége a harmadik nap reggelén-délelőttjén hagyja el a rendezvény helyszínét. Ezért helyénvaló a többes szám alkalmazása a versenyek időtartamának jellemzésére.

*

Bár lapzártánk idején a *versenyprogram* még nem volt 100%-os állapotban, annyit megállapíthatunk, hogy ez az idén különösen *színes, változatos*. A tervezett versenyszámok a következők.

1. Asztalitenisz (női, férfi; a továbbiakban röviden: N,F). **2.** Atlétika, futás 100 és 800 méteren (N,F). **3.** Biatlon: terepfutás 2,1 km-en és lövészet (N,F). A Volán lőtérén lesz vagy kispuskával vagy lézerpisztollyal; a fegyverről a rendezők gondoskodnak. **4.** Bowling (N,F). **5.** Labdarúgás (cégenként csak egy csapat). **6.** Koronglövészet saját fegyverrel (amint már említettük, a soponyai lőtérén). **7.** Rönkhajtás, meghatározott méretű és súlyú

rönkkel. **8.** Sakk (nevezéstől függően N,F). **9.** Sárkányhajózás (cégenként csak egy csapat, de az lehet vegyes is), **10.** Street ball (ugyanígy). **11.** Tarokk, ulti. **12.** Úszás 50 méteren (N,F).

*

A *VADEX Zrt. 600 főben maximalta a lehetséges résztvevői létszámot*, tekintettel az elhelyezési lehetőségek korlátozott voltára, mivel a Sportnapok az idegenforgalmi idénycúcs idejére esnek. A költségkímélés érdekében mindenben a leggazdaságosabb, egyszerű megoldásokra törekednek.

A cégen belül a rendezvény ügyének gazdája *Tóth Károly* termelési vezérigazgató-helyettes, valamint *Fajkuszné Bodrogi Zsuzsanna* közjóléti és kommunikációs osztályvezető.

A nevezéssel kapcsolatos részletes tudnivalókat vállalati-intézményi bizottságaink titkárai megkapták. Bővebb felvilágosítással ők szolgálhatnak. A jelentkezés határideje március hónap vége.

K. P.

Alsóperén Párizsra gondoltam

Nemrég egy csoportos szakmai tanulmányút részese lehettem a Bakonyban. A VERGA Veszprémi Erdőgazdaság Zrt. kezelésében levő erdőben az utóbbi két-három évben létrehozott közjóléti rendeltetésű létesítményeket tekintettünk meg.

A látottak-hallottak meggyőzően értékeltek az erdőgazdaság kollektívájának elkötelezettségét a közjóléti erdőgazdálkodás iránt.

A sok szép és értékes látnivaló között engem különösen az *Alsóperén*, a volt *Nádasdy-birtokon* látottak ragadtak meg: az egykori vadászkastély helyén kialakított *Bakony Zöld Szíve Látogatóközpont*, valamint a körülötte levő, gondosan ápolat kis *arborétum*.

A látottak eszembe juttattak két szakcikket, amelyek az Országos Erdészeti Egyesület által a 20. század elején főként alapfokú (akkor: erdész) képzetségű szakemberek részére kiadott „Az Erdő” című folyóiratban jelent meg két híresneves, történelmi hírnévnek örvendő, Párizshoz viszonylag közel fekvő, a 18. század óta elsődlegesen közjóléti célokat szolgáló erdőtömről. Az egyik a *Bois de Boulogne*, a boulognei erdő (ejtsd: bulonyi); a másik a *fontainebleui* (ejtsd: fontenablói) erdő.

A boulognei erdő

Párizs nyugati oldalán fekszik. 873 hektár területével a francia királyok kedvenc vadászterülete volt. Az uralkodó 1852-ben ajándékozta a városnak azzal, hogy négy év alatt két millió frankot fordítson az akkoriban még meglehetősen kopár, puszta hely szépítésére. Ma már állatkert, lóversenypálya, dombok, kilátók, kertek, rétek, tavak, sétautak, szökőkutak emelik szépségét, s egyben a párizsiak kedvelt sétahelye.

„Az Erdő” 1912-ben „Pusztuló fák” című cikkében arról tudósít, hogy az akkor még csak bizonytalan előrejelzésekre képes tudományos meteorológia miatt az erdészek nem képesek kellően reagálni az időjárás változásokra. Emiatt már-már az erdő is kiveszni látszik. Érdekesen, szakavatottan nyilatkozott a jelenség okairól a párizsi parkok akkori igazgatója, M. *Forestier*: a boulognei erdőnél az emberkéz munkája nem tudta

pótolni a természet áldásainak megfigyeltetését.

A 18. században, XVI. Lajos király idejében az erdőfelügyelőség a vadállomány által okozott pusztítások miatt Dél-Franciaországból molyhósthölgyeket (*Quercus pubescens*) telepített át, amelyek szőrös levele kevésbé csábította a kártevő özeket és szarvasokat. Bebizonyosodott azonban: nem gondolták meg, hogy a délvidékről Párizsba átültetve ezek elsatnyulnak, mert nem bírják ki az éghajlatot, a zord, nedves telet.

Forestier úr megírja továbbá, hogy a vasutak nap nap után *ezrével ontják a kirándulókat*, s a tömeg részéről mindig megnyilvánulnak vandál ösztönök. Rámutat az *automobilok egyre növekvő forgalmára* is, aminek kiszámíthatatlan káros hatása van az erdő növényzetére. A sok autó akkora porfelhőt kavart fel, hogy a falevelek nem tudnak tőle lélegezni.

Forestier volt az első, aki már 1906-ban kísérletet tett a baj feltartóztatására az utak kátrányozásával. Hiábavaló volt.

Szerinte nem 700-800 hektár, hanem – az 1910 körüli gépkocsiforgalom mellett – legalább 2.000 hektár kiterjedésű erdőnek kellene itt lennie.

A fontainebleui erdő

Erről az említett másik híres erdőtömről *Ady* Endre verset is írt: „Sárga akácok zápora / Veri az arcom, / A Bonaparték dült erdejében / Vidor szemekkel vígakat alszom.”

Ez a 208 km² területű, jókora erdő-tömb Párizstól 55 kilométerre fekszik és *évente kb. 11 millióan látogatják!* A mellette lévő kastély Napoleon egyik kedvenc tartózkodási helye volt. Jellemző fafaja a tölgy (44%), a skót fenyő (40%) és a bükk (10%).

„Az Erdő” 1916. évi márciusi száma sötét képet rajzolt az erdő jövőjéről. Ugyanis nagy felháborodás zúdult végig egész Franciaországon a kormány határozata miatt, hogy a francia és belga szénbányák német kézre kerülése miatt elrendelte a fontainebleui állami erdők kitermelését, a nyomasztó tüzelőanyag hiány enyhítésére. Az újságok az ország minden részéből özönével érkező tiltakozások alapján heves kifakadásokat és támadásokat intéztek a kormány ellen. Ezekben arra hívták fel, hogy kímélje

meg a híres erdőt a pusztítástól, mert a francia történelemnek egy értékes emléke, amelyre éppen olyan gondot kell fordítani, mint akár a Louvre múkincseire. Több mint négyszáz esztendő óta kegyelettel és gondossággal ápolta és gondozta ezt az erdőt a nemzet.

„Ezért tehát kötelessége mindazoknak, akikben még csak egy csöppnyi meleg érzés maradt a régi Franciaország iránt, minden eszközt megragadva küzdeni a legszebb francia természet, szépség, valóságos múzeum megszentetlenségének és lerombolása ellen, nehogy a későbbi idők nemzedéke azzal a váddal illethesse korunkat, hogy nemcsak az ellenség dúlta és pusztította, de még a saját kormánya is közreműködött, hogy ország legszebb vidékeinek egyike sivataggá váljon.” – írta a „Paris Journal”.

Egy nemzetnél sem vagyunk alábbvalók ...

... írta kb. három és fél évszázada *Zrínyi*, a költő és hadvezér (és nagy vadász). A VERGA Zrt. mindenképpen felveszi a versenyt a köz vagyonának megvédéséért, ápolásáért, fejlesztéséért a francia kollégákkal. Érdekes volna összevetni a több száz éves francia erdők társadalmi értékét az újra értéknek tekintett magyar erdőkével. Ez lehetetlen, de az igyekezet, a szándék megvan.

Van azonban valaki, aki az említett összehasonlításból nem a két neves francia erdőt tenné az élre – pedig biztosan jól ismeri őket, mivel Franciaországban él – hanem a kis alsópereni erdő és arborétum lenne nála a győztes.

Gróf Nádasdy Borbála az, aki ezt az összehasonlítást így tenné meg, aki Alsóperén töltötte gyermekkorát. „Mindig könnyek toltak a szemébe, ha Peréről volt szó” – mesélte kedves kollégánk, Köveskúti Gyurka bátyánk, aki Alsóperétől néhány kilométerre, Tésen született. S egyben a vidék, a tési fennsík és a hozzá kapcsolódó régi tikok nagy ismerője.

Ezekkel a gondolatokkal egészítem ki a jól szervezett tanulmányutunkról és a VERGA Zrt. elhivatottságáról kialakult képet.

Inokai Balázs
okl. erdőmérnök, Nagymaros

Nyugdíjasoknak - nyugdíjasokról

A nyugdíjas élete és halála

Hosszú szolgálatnak nyugalom a vége.
Amikor elértem, felnéztem az égre:
Hála az Istennek, most már megpihenek,
Nem parancsol senki, magam ura leszek.

Nem lesz többé nekem zsarnokom az óra,
Nem pislogok félve a nagy mutatóra,
Nem is olvasgatom, mikor üt és hányat,
És nem kell otthagynom a jó meleg ágyat.

Csak akkor kelek fel, amikor jólesik,
Az egész ház népe kívánságom lesik.
Etetnek-itatnak, vakargatják hátam,
Ezt a boldog időt jaj de nagyon vártam.

Most, hogy benne vagyok, ezek a remények
igen ellankadtak, soványak, szegények.
Negyven éves vággyal elmaradt fogalom,
De mindjárt elmondom, milyen a nyugalom.

Rám virradt az első nyugalomnak napja;
Feleségem így szólt: hallja kend, apja!
S reám villogtatta gyanúsán a szemét:
Jogosan igénylem fele segítségét!

Ehvégre ezt nekem esküvel fogadta,
de hát amíg szolgált, nem volt foganatja.
Már egy kis segítség énreám is ráfér;
Meglátja, nem lesz sok – meg hisz' most már ráér!

Ezelőtt feleség, háziállat, gyermek
Mindnyájan nálamnál korábban felkeltek.
Most már négy órakor házamban nem férek
Azon a jöccsímén, hogy most már – ráérek!

Feleségem soha nem volt beteg eddig,
Nem is panaszkodott, hogy tán gyengélkedik.
De most, hogy végre is már nyugdíjba léptem,
Nagyokat nyögdecse, minden nyomom-léptem.

Már reggel fájlalja a vállát, a torkát,
Szagolgat napközben frissen reszelt tormát.
Annyi baj eléri, mire eljő az est,
Suttogni tudja csak, hogy vége van rögvest.

Emiatt kell nekem korábban felkelni,
Piacra, henteshez, tejszarnokba menni.
Emiatt vár reám ezerféle dolog,
hogy néha a szemem karikára forog.

Hej, amikor még szolgálatban voltam,
Pipadobányom sem magam vásároltam.
De most keservesen változott a szöveg:
Hiszen most már ráér, csinálja az öreg!

Éjjel, ha a cica elnyávogja magát,
így szól az anyjukom: ehun van a kabát.
Bocsásd ki öregem, várd is meg, te nem félsz,
Majd aztán lepibensz, hiszen most már – ráérsz!

Ha pékhez, cipészhez vagy a boltba megyek,
Ott is az áldozat biztosan én leszek.
Mégfájdul a nyelvem, olyan sokszor kérek,
De hát leintenek – hogy én már ráérek!

Ha meg leülhetnék, jönnek az unokák,
Szülaj, borzas fiúk, maszatos keislánykák.
Mind az én nyakamon ugrálnak, szegények,
Cibálnak, rángatnak; túróm, mert – ráérek.

Én Istenem, hogyba mindenre ráérek,
Én üljek azért is tán, kit elítélnek?
Hol volt ez a sok baj idáig elbújva?
Biztos arra vártak, hogy menjek nyugdíjba.

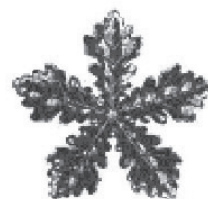
Mindennek megvan ám a maga nehéz vége,
Noha ha meghalok, megpihenek végre.
Amde álmod láttam, ami megmutatja,
milyen boldogság vár fenn – a nyugdíjasra.

A mennyország előtt áll egy nagy-nagy sereg,
Fele mérgelődik, fele meg kesereg.
Mégkérdék egy bácsit, aki legbátul áll:
Mondja kérem, ez a sok nép itt meg mire vár?

Azt mondja a bácsi: ez itt mind nyugdíjas,
Pihenésre vágó, kibaszniált, foghíjas.
Van itt öcsém, olyan, ki már többszáz éve
lódörög idekint, s vár a bemenésre.

Ezért hát úgy kösd fel te is a nadrágod,
Nem most lesz, mikor te is az Urat meglátod;
Mert ha a kapuig némehyik el is ér,
Hátrább! kiált Péter, kend nyugdíjas – ráér!

(Ismeretlen népi szerző
epikai műve.)

Dr. Danszky István (1927 - 2014)

Budapesten 88 éves korában rövidebb betegeskedés után elhunyt *dr. techn. Danszky István vasokl. erdőmérnök*, ny. intézeti igazgató.

Tenkegörszéken született 1927-ben erdész családban. *Oklevelét 1949-ben szerezte meg Sopronban. Egész szakmai pályafutása során az erdőműveléssel foglalkozott és ezen a téren országos szakmai hírnévre emelkedett. Mint az egykori Országos Erdészeti Főigazgatóság erdőművelési osztályának vezetője, erdőművelésünk korszerűsítésével, ökológiai alapokra helyezésének kiteljesítésével vált széles körben ismertté.*

*

Ez egy hosszú folyamat és csapatmunka eredménye volt, amelynek gyökerei még a két világháború közötti korszakra és részben külföldre nyúlnak vissza. S erdészek mellett több más tudomány művelői vettek részt a megvalósításban. Azonban Danszky volt az, aki élni tudott a makro-szintű szakmai irányítási autonómiából fakadó nagyobb mozgási lehetőséggel, s jó szervezéssel dűlőre tudta vinni az ügyet a magyar erdészetben. Nyilván segítette őt ebben a „keleti hátszél” is. Vagyis az a körülmény, hogy a szovjet-orosz erdészettudomány akkoriban már előbbre járt a talaj- és erdőtipológia művelésében (s persze még néhány más ország is).

*

Az OEF 1954 végén történt létrehozása egyébként is véget vetett annak a forrongó, labilis állapotnak, amely az erdészet helyzetét 1949 óta jellemezte.

Danszky először is megszilárdította az erdőművelés üzemi szervezetét. (Erdőművelési előadó rendszeresítése az erdészeteknél lehetőleg erdőmérnöki szakképesítéssel; erdőművelési csoportok kialakítása az erdőgazdasági központokban.) A termelésirányítás szintjén kötelező továbbképzési vizsganyagként feldolgozták az „Erdőművelési utasítás” c. főhatósági kiadványt és még egy-két hasonló főigazgatói utasítást. Majd következett az erdőművelés egészének elméleti és gyakorlati felturbóztatása.

Nincs arra lehetőségünk, hogy egy nekrológ kapcsán részletezzük: mi minden történt az erdőművelésben az 1955-1967 közötti bő évtizedben. Ezt mások már megírták. Be kell érünk azzal, hogy a szakma kollektív emlékezete szerint ez az erdőművelés évtizede és egyben a második aranykor volt a magyar erdészet történetében, és ehhez a nagyszerű korszakhoz Danszky István neve elválaszthatatlanul hozzáfűrt. Szimbóluma pedig a röviden csak „Danszky-féle zöld könyvek”-ként emlegetett, tíz kisebb-nagyobb kötetből és pompás térképmellékletből álló szakirodalmi alkotás, amely – legjobb tudomásunk szerint – a magyar erdészeti szakirodalom eddigi legnagyobb vállalkozása, Teljes, szabatos címe: „Magyarország erdőgazdasági tájainak erdőfelújítási, erdőtelepítési irányelvei és eljárásai”; szerkesztette Danszky István és Rott Ferenc. (Több évre elnyújtottan, szakaszosan jelent meg.)

*

Ennek a munkának kellően nem értékelhető velejárója volt, hogy rengetegen vettek benne részt a szakma legkülönbözőbb területeiről, az erdészetek szintjéről is. Ez az együttműködés – amelynek keretében parázs szakmai viták is kerekedtek – egy nagy táborba hozta össze az erdőművelőket. A szakterület az eléggé sivár központosított tervegáldoklás közepette egy üdítő zöld oázist jelentett. Danszky pedig a munka közben a szakma egyik szellemi irányítójává emelkedett.

1966-ban megszerezte a mezőgazdasági tudományok (erdészet) kandidátusa tudományos fokozatot. 1967-ben pedig „Az erdőfelújítás és erdőtelepítés gépesítésének főbb kérdései” című disszertációjának a soproni Erdészeti és Faipari Egyetemen történt sikeres megvédése révén a műszaki doktor (dr. techn.) címet. Ez is jelzi, hogy mind elméleti, mind gyakorlati síkon mily sokoldalúan foglalkozott az erdőművelés előtt álló feladatok megoldásának előmozdításával.

Az erdőművelés ökológiai alapokra helyezésének egyik velejárója volt a ter-

mésztes felújítás alkalmazásának kiterjesztése a lehetséges alkalmazási határokig. Továbbá a korábbi évtizedekben ugyancsak megnyüzött magyar erdőkben a minőségi élőfakészlet feltöltése az ígéretes törzsekre alapozott erdőnevelési módszerekkel (V-fás erdőnevelés), továbbá a rontott erdők állományszerkezetének helyreállítása; a tartamosság elvének vitathatatlaná tétele, sőt szálalóerdők létesítése, ahol csak lehet stb.

Mindez nagyon fontos gyakorlati előkészítése volt mindannak, amit napjainkban „fenntartható természetközeli erdőgazdálkodás” cím alatt az erdőben művelünk.

*

Az ökológiai tudományokkal jól megalapozott, új erdőművelési szemlélet és gyakorlat gyors elterjedésének egyik fontos tényezője volt az is, hogy másik jeles kortársának, dr. Sali Emil erdőmérnöknek köszönhetően az erdőrendező szakmai továbbképző tanfolyamain keresztül az erdő- és termőhely tipológiai ismeretek gyorsan „begyűrűztek” az erdőrendezésbe is. Majd pedig az ebben a szemléletben készült erdőgazdasági üzemterveken keresztül mint kötelezően végrehajtandó állami akarat jelentek meg az erdőgazdálkodók irányában.

*

Hosszúra nyúlna annak kifejtése, hogy az erdészetnek és azon belül különösen az erdőművelésnek ez a viszonylagos aranykora milyen tényezők hatására torpant meg és múlt el a '60-as évtized vége felé. Vannak, akik az új gazdasági mechanizmus bevezetésével, a haszonelvőség felerősödésével magyarázzák a jelenséget. Az új gazdasági mechanizmus történelmi léptékű és jelentőségű reformkísérlet volt, de a nagyjából ismert negatív kül- és belpolitikai tényezők hatására félbemaradt.

Ebben a gazdaságpolitikai atmoszférában az egyébként is szerény haszonkulccsal dolgozó és nemzetgazdasági szempontból szinte jelentéktelen erdőgazdaságon belül az erdőművelés amolyan „elkerülhetetlen rossz” megítélés alá került, amely csak viszi a pénzt...

Ez az új szituáció egyben a Danszky-féle erdőművelési vonalvezetés megtörését is jelentette. 1967 áprilisában az

(Folytatása a 16. oldalon.)

(Folytatás a 15. oldalról.)

önálló Országos Erdészeti Főigazgatóságot beolvasztották az akkor létrehozott Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztériumba, ahol Danszky még két évig erdőművelési csoportvezetőként dolgozott. 1970-ben azonban már az Erdészeti Tudományos Intézetben lett műszaki-gazdasági tanácsadó. 1975-ben ismét felelős beosztásba jutott: az OMMI Kertészeti és Erdészeti Igazgatóságának lett a vezetője. 1992-ben vonult nyugalományaiba.

*

Napi – bőséges – feladatai mellett 1970-től az OEF-korszakban kidolgozott erdőművelési rendszer gyakorlatiasabbá, egyszerűbbé tételén, valamint a gyakorlati alkalmazás egyes műszaki feltételeinek megteremtésén dolgozott (maga is tevékenykedett gépkonstruktorként).

Megértve az idők szavát, hangsúlyozta: úgy kell művelni az erdőt, hogy ne csak az erdész igényeit, hanem elsősorban az egész társadalomnak az erdővel kapcsolatos sokirányú, összetett igényeit kielégítse. A helyesen művelt erdő alkalmas is erre.

Küzdött az erdőművelés terén jelentkező minőségi és más gondok ellen, például a sarjzartatás vagy az akác térfoglalásának újbóli fellendülése ellen. Igyekezett azt a szemléletet megerősíteni, hogy az erdőművelést finanszírozási és más pénzügyi szempontból élesen el kell választani a fahasználatól, a fáfeldolgozástól, az éves eredményérdekeltségtől, mert az erdőművelés nemzetgazdasági és nem vállalati kategória.

*

Nyugállományba vonulása egyben a szakmai közélettől való távolmaradását is jelentette és abban a gondolatvilágban való stagnálását, amelyben pályafutásának zenitjén élt. Ebből azután bizonyos emberi konfliktusai keletkeztek, mert közben az élet nem állt meg. Új emberek jöttek, akik építkeztek a megvetett alapokra, de maga az építkezés talán már másként folyt, mint ahogyan Danszky István gondolta (a genetika erdészeti felhasználása stb). Ő ugyanis egy idő után a „zöld könyvek” megújításában látta volna a jövő útját, de ebben nemigen akadt partnerre. Csúpan az ország erdőgazdasági tájbeosztását

taglaló kötet jelent meg ismét, de az inkább az akadémiai földrajztudomány újabb eredményeit figyelembe vevő – de az erdészettudományok művelőinek szellemi szűrőjén is átbocsátott és elfogadott – módosításokkal.

*

Buda-remetekertvárosi magányában (ahol otthonának kertjét valóságos arborétummá alakította ki) talán azt sem érezte, hogy a polgári rendszerváltás újdonságokat hozott az állam és az erdőtulajdonosok - erdőgazdálkodók viszonyában is és ebből eredően a főhatóságok irányítási módszereiben is. (Az utasításos módszerek lehetőségei beszűkültek.)

Abban Danszkyknak igaza volt, hogy valamiféle azonos irányba haladást országos szinten el kellene érni, de utasításokon alapuló homogenizálás szóba sem jöhet, csupán közvetett, érdekeltségi alapon működő terelés alkalmazása.

Elképzeléseinek megfeneklése nem egy régi kollégájával, ismerősével szembeállította és megkeserítette utolsó éveit. Nehéz belelátni az emberi lélekbe, de úgy tűnik, hogy csalódott, magára maradt emberként távozott az élők sorából.

*

Az utókor azonban remélhetőleg nem erre fog vele kapcsolatban emlékezni, hanem arra az emberre, kollégára, aki oly sokat tett a magyar erdőművelés felvirágoztatásáért akkor, amikor ezt megtehetette.

Ezzel kapcsolatban idézzük őt magát, egy 2008-ban papírra vetett visszaemlékezésének szavait:

„... volt egy kiváló erdőművelői gárda (Aranycsapat), akik minden ismert nehézség mellett nem a politikának, hanem a magyar erdőnek voltak tántoríthatatlan elkötelezettjei. Életük, munkájuk, erkölcsi tartásuk példa lehet a stafétabotot átvevő újabb generációnak.”

Végakarátának megfelelően csupán családtagjaitól kísérve a Farkasréti-tetőben helyezték végső nyugalomra.

Király Pál

Tuboly Zoltán (1979 - 2015)

Pótolhatatlan veszteség érte a Zalaerdő Zrt. Bánokszentgyörgyi Erdészeti, 2015. január 24-én meghalt ifj. Tuboly Zoltán kerületvezető erdész. *Még nem volt 36 éves. Az egészséges, tervekkel teli fiatal embert hirtelen szívrohalál vitte el tőlünk...*

Ifj. Tuboly Zoltán 1979. február 16-án született Zalaegerszegen. A gutorföldi általános iskola befejezése után a zalaegerszegi Széchenyi István Műszaki Szakközépiskolában érettségizett 1997-ben.

Az érettségi vizsga után technikai minősítőre járt, de mivel jobban vonzotta az erdész szakma, ezért 1998 szeptemberében beiratkozott a szegedi Kiss Ferenc erdészeti technikum levelező tagozatára, ahol 2000 júniusában szerzett *erdésztechnikusi bizonyítványt*.

Az erdésztechnikusi iskola elkezdésével egyidejűleg 1998. október 1-jétől a Zalai Erdészeti és Faipari Rt. Csömödéri Erdészeti helyezkedett el hosztolóként. Közben 2001. február 13-tól október 31-ig sorkatonai szolgálatát töltötte Szombathelyen.

2002. január 1-jétől már beosztott erdész munkakörben dolgozott 2004. szeptember 30-ig, október 1-jétől *kerületvezető erdész* néven ki Szentlőrinc és Hosszúrét kerületben.

2007. április 1-jétől a Bánokszentgyörgyi és Csömödéri Erdészeti örszervevonása után már *Budnya kerületben* látta el kerületvezető erdész munkakörét, a kerületet édesapjától vette át, aki ekkor vonult nyugdíjba. Feladatát nagy lelkesedéssel végezte, mindenkihez volt egy jó szava, mosolya. A nap minden órájában elérhető volt, mindig tette készen. Kollégái barátai kérhettek tőle bármit, mindig szívesen segített. Már nem hangzik fel többet a telefonból a vidám *„Tengermély tiszteltem!”*

Utolsó útjára a gutorföldi temetőben erdészkollegái sorfala előtt kísérte a hatalmas tömeg, elhangzott az erdész-himnusz, vadászkiáltás búcsúztatták.

„Tengermély” úr maradt utánad Zoli! Nyugodjál békében!

Hopp Tamás

In memoriam Dr. Földváry László

Híradónkban megemlékeztünk Földváry Miksa erdőmérnökről, tragikus halálának hetvenedik évfordulóba alkalomból.

Nem volna teljes ez a megemlékezés, ha nem említenénk meg jeles szakmai elődünknek ugyancsak jeles fiát is: Földváry Lászlót. Róla sem sok szó esett az elmúlt évtizedekben.

Vele kapcsolatos forrásunk néhai dr. Kollwentz Ödön erdőmérnök kollégánk írása, amelyet nekrológiaként jelentetett meg az „Erdőgazdaság és Faipar” 1979. évi 6. számának 19. oldalán.

1905-ben született Liptóújváron. Atyja akkoriban ott teljesített szolgálatot az erdőőri szakiskolában. Szombathelyi és miskolci gimnáziumi évek után Sopron következett. 1927-ben szerezte meg erdőmérnöki oklevelét, amit 1931-ben Budapesten megtetézett egy közgazdász diplomával, majd 1933-ban a köz-

gazdaságtan körében szerzett doktori címmel.

Néhány éves gödöllői és veszprémi államerdészeti szolgálat után 1938-ban a Földművelésügyi Minisztérium Fatermelési Főosztályának Erdőgazdasági Üzemtervezési és Statisztikai Osztályára helyezték erdőtanácsosi rangban.

Örvendtes, de nehéz időszak volt ez, mert a trianoni békeszerződéssel elcsatolt területeink egyes részeinek visszacsatolása idején, gyors változások közepette a statisztikával mondhatni napra készen kellett nyomon követnie az erdőterület változásait (és még sok egyéb feladata is volt). A mindössze hat-hét fővel dolgozó ügyosztály azonban állta a sarat. Sőt Földváry az erdészeti és statisztikai szakfolyóiratokban rendszeresen és részletesen publikálta is, hogy hányadán állunk erdőterületeinkkel. Munkásságának elismeréseként értékelhető, hogy a Magyar Statisztikai Társaság 1941-ben tagjai közé választotta. 1932-1943 között összesen 42 dolgozata jelent meg. Az 1943-ban kiadott „Erdészeti zsebnaptár” I. kötetében a „Statisztika” című fejezet is az ő munkája.

1945-ben, talán a minisztérium Nyugatra telepítése kapcsán, talán apja legyilkolása miatti megrendülésében elhagyta az országot és Németországban élt 1950-ig. Ekkor kivándorolt Ausztráliába. Ott a fizikai munka szintjéről indulva, 1952-től 1961-ig már Sidneyben az ütiügyi minisztériumban úttervezőként dolgozott. 1962-től 1971-ben történt nyugállományba vonulásáig pedig Melbourne-ben az Ausztrál Ütiügyi Tudományos Intézet statisztikai osztályát vezette.

Angol nyelven 1960-1970 között húsz tanulmányt publikált. Utolsó éveiben a magyar nyelv finnugor, török és sumer eredetének lehetőségeit kutatta statisztikai módszerek alkalmazásával.

*

Az alma tehát nem esett messze a fájától. „Bár szemét külföldön hunyta le, magyarságáról soha el nem feledkezett. Kegyelettel emlékezünk meg róla, mint olyan szakemberről, akinek a magyar erdészet is sokat köszönhet.” – írta róla méltatója, dr. Kollwentz Ödön.

K. P.

Fafeldolgozás Erdélyben

Dr. Oroszi Sándor DSc okl. erdőmérnök, a Nyugat-magyarországi Egyetem magántanára, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum főmuzeológusa nem csak szakmai, de egyenesen magyar kultúrtörténeti missziót is teljesített azzal, hogy egy bő évtized alatt feldolgozta és az „Erdészettörténeti Közlemények” (Et.K.) sorozatban 14 kötetben publikálta is az Erdélyben folytatott erdőgazdálkodás és erdőipar történetét. Ez a 14 kötet egyben – legjobb tudomásunk szerint – a magyar erdészeti szakirodalom eddigi egyik legnagyobb vállalkozása is. Egyes kötetét már ismertettük Híradónkban, másokat még nem – lehetőségeink mikor hogyan tették lehetővé.

Mindazonáltal kár volna a pompás sorozat recenzióját végleg lezártnak tekinteni. Mert érdemes időnként visszanyúltni szakmai múltunknak ebbe a kincsesládájába, az „erdők országának”, Erdélynek az erdészettörténetébe.

Az „erdők országának” kincse; a fa

A könyv, amelyre most fel szeretnénk hívni a T. Olvasó figyelmét, az Et.K. sorozat LXXXII. köteteként jelent meg 280 oldal terjedelemben „A fa Erdélyben – a bölcsőtől a koporsóig” címmel.

Amint ez a cím is mutatja, Oroszi Sándor ebben kifejezettebben, jobban koncentrálna a fa feldolgozására, mint bármelyik korábbi Erdély-kötetében.

Ám éppen Erdély esetében különösen nehéz volna markáns választóvonalat húzni az alapanyagot termelő erdőgazdálkodás és a fafeldolgozás között, mert a fa, a fából készült termékek sokasága annyira átszővi az ott élők mindennapjait.

Ez a kapcsolat azonban – mai divatos kifejezéssel élve – interaktív volt, mert a fa hasznosításának módja számos helyen és alkalommal visszahatott az erdőgazdálkodásra is. Például bemutatja a szerző, hogy a fának a zsendely-

készítők általi ún. kóstolgatása, vagyis a zsendelyhasításra leginkább alkalmas, még tövön álló törzsek közül meglekés útján történő kikeresése egyes erdőkben milyen hatalmas károkat okozott.

A faipar makrogazdasági szerepe

Ilyen szerteágazó témák, ilyen ropant adathalmazok „megfogásának” a lelke a rendszerezés, különben a szerző menthetetlenül elvész a részletekben. Oroszi Sándor művét a (1.) bevezetésen és három befejező részen túlmenően a következő főfejezetekre osztotta: 2. A fa mechanikai megmunkálása. 3. A házak és a házi faipar. 4. A fa vegyi átalakítása, felhasználása. 5. Munkás- és oktatásügy. 6. Összefoglalás.

Ezeket belül 31 további fejezet, illetve alfejezet tagolja és teszi áttekinthetővé az anyagot.

Az egyik legfontosabb faipari ágazat, a fűrészipar ismertetését 22 egyko-

(Folytatása a 18. oldalon.)

(Folytatás a 17. oldalról.)

ri vármegyére történő bontásban fogta meg a szerző. Ez az anyag rész azert is jelentős, mert bemutatja, hogy egyrészt a feudális földbirtok, másrészt a hazai és a külföldi fináncióke összefogása révén miként vette ki a részét a fagazdaság az 1867-es kiegyezéstől az első világháborúig terjedő bő félévszázadban a hazai tőkekoncentráció, s végössorban a magyar tőkés piacgazdaság létrehozásából. Sajnos, gyakran már akkor is pusztító rablógazdálkodás révén. Amit még megtehető az a napjainkban is ismert körülmény, hogy az erdőkből így kitermelt profit nem egyszer külföldre vándorolt az onnan jött tőkés befektetők révén.

A terjedelmes 1. sz. melléklet táblázatosan is bemutatja az egyes megyékben létezett fűrész-, illetve erdőipari és erdőkitermelési vállalkozásokat.

A leírásokból megállapítható, hogy ezekben az üzemekben olykor a fatermek továbbfeldolgozására is berendezkedtek, például fagyapot – másként „fagyapjú” – gyártásra.

Igen érdekes a *faépítészetről és a házi faiparról* szóló főfejezet is, mert ténylegesen tükrözi, hogy a fa milyen sokoldalúan felhasználható megújuló nyersanyag. Ki gondolta volna például, hogy valaha a *bükkfataplót* (*Polyporus fomentarius*) a népi gyógyászatban *sebkezelő anyagként is használták* vérzés-csillapító hatása miatt.

Olyan érdekességeket is megtudunk a 2. főfejezetből, hogy pl. mi a drányica, kik voltak a „fehér kádárok” és a mőczok; vagy, hogy *Magyarországon az 1890-es években 600 millió doboz gyufát* (kb. 7 milliárd 800 millió gyufaszálat) *gyártottak*.

Hazánk félgymarmati helyzete

Talán kissé meglepő, de az állami támogatás már a kiegyezés utáni időszakban is létezett. Például a Marosvásárhelyen folytatott, fából dolgozó gyermekjáték készítését a kormány évi 1.000 forintra támogatta. Hazánk félgymarmati helyzete azonban már akkor is megnyilvánult még a gazdaságnak olyan félreeső kis zugában is, mint például a *kosárfonás*. „A vadon termő füzért ma valóságos harc folyik, azt az egyes kufárok letarolják, s küldik idegenbe, különösen Galíciába, honnan mint kosarak

kerülnek vissza.” – idézi Oroszi Sándor a korabeli megállapítást. A külföldi áruk beáramlásának akkor sem lehetett gátat vetni: „... tovább is csak Ausztria kapzsi érdekeinek vagyunk kiszolgáltatva.”

A fa vegyi felhasználását ismertető főfejezetből egyetlen momentumot emelünk ki. Mégpedig azt, hogy az erdőgazdálkodást és a fafeldolgozást lehet egymással összhangban, harmonikusan fejleszteni, ezt bizonyította az *erdélyi papír- és cellulózyártás*. Rájöttek ugyanis, hogy papírgyártásra legalkalmasabb a nevelővágásokból kikerülő faanyag, amelyen ráadásul tetemes szállítási költséget is meg lehet takarítani. Ezért az aradi, borgóprundi, péterfalvai, tordai stb. gyárosok elsősorban ennek megszerzésére törekedtek. Ez viszont egybeesett az erdészeknek az erdőgazdálkodás belterjességének fokozására irányuló törekvésével.

A korabeli szakszervezeti mozgalom

Bennünket, szakszervezeti tagokat különösen érdekelhet a „*Munkás- és oktatásügy*” című főfejezet tartalma. A történelmi életkép, amit ez a fejezet az olvasó elé tár, a magyar klasszikus liberálkapitalizmus kialakulásának mozgalmas korszaka, imponáló eredményekkel és ugyanakkor drámai szociális mélységekkel árnyalva. Meglepetve fedezzük fel benne, hogy a századforduló tájára a *szakszervezeti mozgalom* (és annak szindikátus elnevezésű változata) milyen *magas szintre jutott* szervezetség és eredményesség tekintetében. Persze, elsősorban a sok, 100-200 főnél is több munkást foglalkoztató, egyetlen helyre koncentráló nagyüzemekben: gőzfűrésztelepeken, aszталosüzemekben, bútorgyárakban. Eredményes *sztrájkok*, olykor 20-30 százalékos béremelést is kivívó *bérharcok*, az általában 12 órás munkaidőt kettő - kettő és fél órával csökkentő fellépések jelzik a korabeli szakszervezeti mozgalom színvonalát, erejét, eredményességét. Egy temesvári faüzemmel kapcsolatban egyenesen a szakszervezet „terrorisztikus” fellépését emlegette a korabeli jelentés.

A *mozgalom erejét* azonban *több tényező is gyengítette*. Elsősorban az ősi és már-már örökösnek tűnő átok: a *széthúzás*, a belső egység gyengesége, a dolgozók megosztottsága. Ez mindekelőtt nemzetiségi megosztottságot

jelentett magyarok és románok között, majd pedig az őshonos és a külföldről importált olasz, krajnai (szlovén), horvát és bolgár vendégmunkások között. Továbbá sztrájkok idején a *munkáltatók* nem egyszer nyúltak a régi, bevált módszerhez is: *sztrájk törő munkásokat hoztak Erdélybe* más országrészekből, főként a Felvidékről.

A munkakörülmények változatosak voltak, de általában sanyarúak. A faipar egyes ágazataiban, például a gyufaiparban elterjedt a női és a gyermekmunka, de volt példa az elítelt rabok „fegyencmunkára” fogására is. Sok volt a súlyos, csonkuláshoz, megrokkánáshoz vezető baleset.

A szerző gondosan ismerteti azokat a *jogszabályokat* is, amelyekkel a törvényhozás igyekezett ebben a prosperáló és perspektivikusnak ígérkező nemzetgazdasági ágazatban szabályozott állapotokat teremteni: 1872. évi VIII. tc., 1884. évi XVII. tc., 1891. évi XIII. tc., 1893. évi XXVIII. tc., 1899. évi XLI. tc., 1900. évi XXVIII. tc., 1907. évi XIX. tc.

Sokoldalúan hasznosítható könyv

Terjedelmi okok miatt nem folytathatjuk ennek az érdekesítő könyvnek a további tartalmi részletezését. Befejezésül még a rendkívül gazdag, 909 tételt tartalmazó „Jegyzetek”-re (ami egyben irodalomjegyzék is) és a négy oldalra rúgó „összefoglalás”-ra hívjuk fel a figyelmet. Igen érdekesek a régi archív felvételeket tartalmazó „Fényképmellékletek” is.

A könyv nem csak a szűkebb és tágabb értelemben vett faipar-fafeldolgozás története szempontjából hégzagpótló, nagy érték, hanem *több más szakma történései számára is kincsesbánya*. Leginkább azoknak, amelyek számára a faipar különféle árucikkeket termelt; például a mezőgazdaság ágazatai, mint a növénytermesztés, állattenyésztés, szőlészet-borászat, méhészet, azután a bőr- és cipőipar, kocsigyártás, vasútépítés, építőipar stb.

A könyv felelős kiadója dr. Oroszi Sándor. Megjelent az „Erdészettörténeti Közlemények” LXXXII. köteteként, az Országos Erdészeti Egyesület, az Ipolyerdő ZRt. és a Lignewood Kft. támogatásával.

K. P.

Nem régi történet

Lassanként oszladozik-szakadozik az idő múlásával az a kód, amely az 1945-1989 közötti szocialista társadalmi-politikai rendszer életének, működésének számos részletét még ma is elfedi (s számos részletét valószínűleg el is fogja fedni örökre). Nagy igazságot vallott egykori jeles történészünk-régészünk, László Gyula professor: „*A múlt nem azonos azzal, mint ami megmaradt belőle!*”

Mindazonáltal mindig vannak emberek, akik nagy kíváncsisággal, szívósággal és ügyességgel azon fáradoznak, hogy a titkok és a feledés leplét minél több helyen fellebbentsék.

Érdekes könyv akadt a kezembe ezzel kapcsolatban, amelynek szerzője Majtényi György, a címe pedig: „*K-vonal. Uralmi elit és luxus a szocializmusban.*” Már nem egészen friss rajta a nyomdafesték, de éppen ezért tartom indokoltnak felhívni rá T. Tagtársaink, Olvasóink figyelmét. Mert nem új szakönyv ugyan, ám tartalma elég közélről érinti szakmánk közelmúltját is. S olyan adatokat hoz felszínre tegnapi életünk-ből, amilyenekkel a szó szorosabb értelmében vett szakkönyveinkben nemigen találkozunk.

A szocialista korszak intimitásai

Amint ennek a könyvnek a címe is legott elárulja, a szerző a szocialista korszak olyan köznapi intimitásainak járt utána és tárja az olvasó elé, amelyek jó része a maga idejében titkos sem volt, csak éppen nem nagyon szerették a korabeli vezető közéleti személyiségek, ha ez vagy az a szélesebb nyilvánosság fényébe kerül. Például – gondolom – nem lehetett főben járó titok, hogy hol lakott Rákosi Mátyás 1952-ben, mert ezt pontosan tudták még Washingtonban vagy Londonban is az országunk életével foglalkozók. Ám meglehet, hogy fogalma sem volt erről teszem azt az újjárfalvai párttitkárnak, pedig esetleg érdekelte.

Az már bizonyára nem volt ennyire ártatlan titok, hogy beszervezte-e besúgónak az Államvédelmi Hatóság Czibor Zoltánt, a legendás Aranycsapat balszélsőjét, akiről azt írja a könyv, hogy a híres csapatból 1956-ban egyedül ő

viselt fegyvert felkelőként. És sefteltek-e itthon a csapat neves labdarúgói a külföldi turnék során hazahozott „cuccokkal”? S kinek járt a különleges, mert a vezetők között közvetlen és gyors kapcsolatteremtést lehetővé tevő – a könyv címül is szolgáló – telefon, a K-vonal? Hogyan rendelt magának szeretőt a női alkati paraméterek megadásával beosztottai révén Péter Gábor, 1945 januárjától a politikai rendőrség, majd az ÁVO, ÁVH megteremtője és rettegett vezetője? Azt hiszem, ez a három-négy példa is érzékelteti a T. Olvasóval, hogy miről van szó ebben a könyvben.

Az elit életformájának eleme: a vadászat

Amiért mindez lapunk oldalaira kíváncsodik, azért van, mert a szerző terjedelmes fejezetet szentelt a bennünket közelebbről érintő vadászat témájának, mint olyannak, amely szerinte „a korban az elit életformájának markáns, ám a közvélemény előtt sokáig titkolt eleme volt” (78.p.).

Majtényi György 1945-től indítja a vadászat kulisszatitkainak, vagy mondjuk inkább így: a nagyközönség előtt kevésebbé ismert fejleményeinek feltárását Tildy Zoltán államelnök és Rákosi Mátyás pártfőtitkár vadászataival, amikor belügyminiszterként még Nagy Imre, az 1956-os forradalom vezéralakja is vadásztársasági elnök volt. Gyorsan a színre lép Nagy (Schwend) Andre is, aki nemrég még csendőrszázadosi uniformisban feszített, ám ez a körülmény később nem bizonyult gondnak abban, hogy a legfelsőbb vezetők vadászatszerzője legyen.

A fejezet nagyobbik részét azonban már a kádári idők vadászatai teszik ki. Ezekkel kapcsolatban már a szakmai nemzedékei előtt is ismert nevek (és fotókon arcképek) kerülnek a képbe: dr. Balassa Gyula, Dénes István, Földes László stb.

Közvetve megjegyezzük: hallottunk már a könyvvel kapcsolatban olyan véleményeket, amelyek nem csak annak kissé száraz stílusát kritizálják (ami talán egy dokumentum-jellegűnek szánt mű esetében nem is annyira főbenjáró

bűn, és egyébként is egyéni ízlés dolga). Hanem tárgyi tévedéseket is felrónak a szerzőnek. A témának ehhez az oldalához nem tudunk hozzászólni.

Az Egyetértés Vadásztársaság

Ennek a kb. három évtizedes történetének a gerincét az 1963-ban létrehozott Egyetértés Vadásztársaság története alkotja. Az alapító tagok 18 fős arcképcsarnokában ott láthatjuk az egykori Országos Erdészeti Főigazgatóság három, egymást követő vezetőjét is: Tömpe Istvánt, s a már említett dr. Balassa Gyulát és Földes Lászlót is.

Majtényi György akarva vagy akaratlanul, de szerintünk jó érzékkel tükrözteti az Egyetértés Vt. történetén keresztül, hogy mint mindennek, ami él, van egy kezdeti felívelő, majd kulmináló, s végül lehanyatló, elmúlásba merülő fejlődési görbéje. Az Egyetértés Vt. is egy kis létszámú, zártkörű klubként indult. Néhány év múlva azonban a valódi hatalomhoz való tartozás szimbólumává vált a politikai elit szemében. Az érezte magát igazán a csúcson állók kis csoportjában, akinek sikerült ebbe a klubba bejutnia. Ennek megfelelően a létszám is fokozatosan bővült; az 1974-es tablón már 60 arcot látunk (van közöttük erdőmérnök is).

A késői-kádárizmus éve

A szerző iménti fejlődési görbéje szerint a kulmináció, majd a hanyatlásba fordulás valamikor az 1970-es évek végén, a 80-as évek elején következett be. Érdekes módon éppen akkor, amikor a protokollvadászat bázisát jelentő állami erdő- és vadgazdaságok területén látványos fejlődés indult be. Tudjuk, hogy ez a dinamikus fejlődés szoros kapcsolatban áll a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium (MÉM) 1982-ben megalakult önálló Vadgazdaság-felügyeleti Főosztályának irányító munkájához, amelyről azonban Majtényi a következőt írja: „Az új főosztály mindvégig idegen test maradt a minisztérium szervezetében, még magának a miniszternek sem volt hatalma felette.”

(Folytatása a 20. oldalon.)

(Folytatás a 19. oldalról.)

A 80-as évek a történések terminológiája szerint már a késői-kádárizmus éveit voltak, amikor is az MSzMP első titkárának fizikai és pszichikai meggyengülésével párhuzamosan gyengült az Egyetértés Vt. is.

Ami a múltból megmaradt

1989-ben jött a rendszerváltás, új politikai elittel és annak új időtöltési szokásaival. Megmaradt viszont a múltból a magas színvonalú vadgazdálkodás és vadászati kultúra a maga létesítményeivel és a magas színvonalon képzett, gyakorlott erdészeti-vadászati szakemberekkel, akik tovább viszik az évezredes magyar vadászat gazdag és nemes hagyományait, s hasznosítják ezt a természeti kincset mindannyiunk javára.

Ez ennek a mozgalmas, számos érdekes, dokumentum-értékű fotóval szemléletes, színessé tett fejezetnek a részünkről hozzátett befejezése.

k. p.

Trófeaszemle

A kifejezés több értelemben is használható. A mostani esetben egy főltőbb csinos kis könyv címét jelenti, amely álló A/5 formátumban, 138 oldal terjedelemben, finom fényes műnyomó-papírra nyomva színes kivitelben, masszív keménytáblás kötésben jelent meg a Gemenci Erdő- és Vadgazdasági Zrt. kiadásában. A 2014. szeptemberében a Zrt. területén terítékre került gímszarvasbikák trófeáit mutatja be.

*

Nem volt könnyű dolga a két szerkesztőnek, Árva Károlynak és Fodermayer Vilmosnak (akiről karapancsai tudósításunkban is írunk). Hiszen a könyvet megnyitó Csonka Tibor vezérigazgató „Köszöntő”-jében leírja: a Gemenc Zrt. üzemi vadászterületén 130 darab gímbika került terítékre. Ezek trófeái közül 21 db. arany-, 28 db. ezüst- és 26 db. bronzérmes minősítést kapott. A pörbolyi kerületben egy 12,86 kg. súlyú, 241,29 CIC pontot kapott, országosan is kimagasló trófea is esett.

Minden trófea egy oldalt kapott a könyvben. Először is színes fényképen jól szemügyre vehető a nagykoponyával együtt kikészített agancs. A kiváló felvételek Gróf Péter (Creatum Kft.) hozzáértését dicsérik. A kép alatt az adatok következnek: az elejtés helye és ideje, súly és CIC pontszám, a bika kora, végül a kísérő vadász neve.

Egy tágabb korszak trófeatermését bemutató fényképes katalógust természetesen már láttunk, nem is egyet. Olyanról azonban, amely egyetlen bögési idény minőségi terítékét tárná elénk ilyen színvonalasan, csak erről az egyről van tudomásunk.

*

A szép kis könyv forgatása azt a gondolatot keltette bennünk: igazi, folyamatos elemzésre és a legjobb bikákra egyedileg lebontott szarvasgazdálkodás folytatására adna nagy segítséget más- hol is az ilyen szemléletes adatgyűjtemény.

Persze, tudjuk, hogy ehhez sok pénz kell és nincs is feltétlenül kötetre szükség. Megoldható valamiféle törzskarton-rendszerben is. De ha mégis...

Addig is gyönyörködünk a „Trófeaszemle” c. kötetben és gratulálunk megalkotásához.

K.P.

Párbeszéd, 1.

Célszerű létszámú munkabizottságok dolgoznak az erdő-, a vadászati és a természetvédelmi törvénycsomag tervezetének szakmai előkészítésén, azért, hogy mielőbb benyújthatók legyenek az Országgyűlésnek – mondotta Ugron Ákos Gábor, a Földművelésügyi Minisztérium Állami Földekért Felelős Államtitkárságának h. államtitkára. Jó lenne, ha 2016. január 1-el hatályba léphetnének. Ugyancsak dolgoznak az Államtitkárság illetékes osztályai a 2015 végével lejárató hatályú Nemzeti Erdőstratégia megújításán is.

Újságírókkal folytatott kötetlen beszélgetése során ezzel kapcsolatban Ugron Ákos elmondta, hogy erdészeti politikánknak három alappillére van:

Címképünk: napkelte a Gemenci Erdő és Vadgazdasági Zrt. Karapancsai Vadászcastélya mellett található gímszarvas szobornál (A fotót Badari Csiszár Angéla készítette.)

ERDÉSZETI ÉS FAIPARI HÍRADÓ

XXV. évfolyam 1. szám.

Kiadja:

az Erdészeti és Faipari Dolgozók Szakszervezete,

1146 Budapest, Thököly út 58-60.

Tel.: 331-4369; Fax: 331-9455

E-mail: efdsz@mailbox.hu

A Szerkesztőbizottság elnöke:

Dudás Péter

A szerkesztésben közreműködött:

Dr. Király Pál.

Nyomda:

Press Time Kft.

1066 Budapest, Lovag u. 15.

Tel.: (06) 1-331-3042

E-mail: grafika@presstime.hu

Felelős vezető:

Schmidt Dániel ügyvezető igazgató

A lap átlagosan negyedévenként

jelenik meg.

Hírlapárusi forgalomba nem kerül,

terjeszti az EFDSz.

- Erdeink biodiverzitásának megőrzése.
- A természetközeli erdőgazdálkodás általánossá tétele.
- Országunk erdőültettségének hosszú távon mintegy 27%-ra emelése 500-600 ezer hektár erdőtelepítés révén.

A kölcsönös tájékoztatást szolgáló beszélgetés során egyéb időszerű témákról is szó esett: az elsődleges faipar, a fapiac és a fakereskedelem helyzetéről, a magánerdőgazdálkodás egyes problémáiról (osztatlan közös tulajdon, a faállományok vagyónvédelme, a támogatások és az erdőtörvényben foglaltak egyes összefüggései stb.). Szóba került a szeptemberben lebonyolításra kerülő XIV. Erdészeti Világkongresszus is. T. Olvasóink erről Híradónk más helyén olvashatnak.